

Bulletin Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV 2/2018

Počas redakčnej prípravy tohto bulletinu nás zastihla smutná správa.
Predsedníčka Slovenskej limnologickej spoločnosti a členka Slovenskej zoologickej spoločnosti

Marta Illýová

nás v nedeľu 16. decembra 2018 navždy opustila.

Češť jej pamiatke!

Bulletin Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV 2/2018

Obsah

V. Kubovčík: Kongres „Zoológia 2018“ je za nami.....	2
V. Kubovčík: Valné zhromaždenie SZS vo Zvolene.....	5
<i>algd</i> : Udalosti a výročia, ktoré si pripomínáme: rok 2018	6
A. Stollmann: Budatín	10
<i>algd</i> : Mickey Mouse.....	10
J. Oboňa, P. Manko, L. Hrivniak, M. Rendoš & Matej Žiak: Príspevok k poznaniu biodiverzity vybraných skupín hmyzu Kaukazu – background a predbežné výsledky dvoch projektov.....	11
J. Slašťan: Problémové mená.....	14
A. L. G. Dudich: Nie je zver ako zver – náš poľovnícky zvieratník ..	16
<i>algd</i> : Doplnky k bibliografii F. J. Turčeka.....	19
Nová zoológická literatúra.....	20
Prihliáška do SZS.....	21
PF 2019.....	22

* * *

Kongres „Zoológia 2018“ je za nami

V dňoch 22. až 24. novembra 2018 sa na Technickej univerzite vo Zvolene uskutočnilo najväčšie zoológické podujatie v tomto roku na Slovensku. Bol ním vedecký kongres „Zoológia 2018“. Cieľom kongresu bolo predovšetkým zjednotiť komunitu slovenských zoológov a sympatizantov o zoológiu, inšpirovať sa novými smermi výskumu v zoológii a zvýšiť informovanosť o tom, čo sa aktuálne v zoológii deje a kam sa tento vedný odbor uberá. Registrovaných bolo 110 účastníkov z najvýznamnejších vedecko-výskumných a pedagogických pracovísk, akademických inštitúcií, orgánov a organizácií ochrany prírody krajiny zo Slovenska, ale i z Českej republiky. Podujatie otvoril Vladimír Kubovčík predseda Slovenskej zoologickej spoločnosti a zároveň predseda organizačného výboru

kongresu, ktorý sa účastníkom prihovorel týmito slovami:

„Ak by som sa vás opýtal, čo ste robili 22. až 24. novembra 2012, asi by som vás dostal do úzkych. Ale ak by ste sa pozreli do svojich pracovných diárov alebo kalendárov, mnohí z vás by zistili, že ste boli tu – vo Zvolene, na Technickej univerzite, priamo v tejto miestnosti – že ste boli účastníkmi kongresu Zoológia 2012. Je preto symbolické, že dnes – na deň presne po šiestich rokoch – sa toto podujatie vracia na pôdu TUZVO, na ktorej v rovnakých dňoch roku 2012 vzniklo. Po tom, ako sa kongres Zoológia uskutočnil v roku 2014 v Prešove a v roku 2016 v Nitre, vracia sa teraz do strednej Slovenska a je pre mňa veľkou poctou, že ho môžem na tomto mieste rovnako ako pred šiestimi rokmi otvoriť. Zatiaľ sa teda darí naplňať predsavzatie približovať akcie Slovenskej zoologickej spoločnosti jej členom. Verím, že sa nám v tomto trende podarí úspešne pokračovať – uvidíme, ako dopadne diskusia k miestu konania budúcich kongresov Zoológia 2020 a 2022 v rámci valného zhromaždenia SZS.

S radosťou vítam účastníkov významných zoológických pracovísk na Slovensku, od vedeckých ústavov, cez vysokoškolské pracoviská, až po organizácie ochrany prírody. Veľkým potešením pre nás je účasť kolegov – zoológov – z bratskej Českej republiky.

Dovoliť si pripomenúť časť môjho príhovoru k účastníkom kongresu Zoológia 2012: „Slovenská zoológia prešla od roku 1989 výraznými zmenami. Žiaľ, jej súčasná situácia je dosť nelichotivá. Poznačili ju celospoločenské zmeny sprevádzané zmenou rebríčka hodnôt a všeobecných priorít. Vzdelanie a poznávanie sa dnes ocitajú na posledných miestach záujmu. Výsledkom je – a povedzme to otvorene – súčasná kríza vo vede, výskume a výučbe (na všetkých stupňoch vzdelávania) zoológie. Výsledkom dnešného systému fungovania vysokých škôl, ako vrcholných vzdelávacích inštitúcií, je dehonestácia vzdelania. To sa prejavuje aj vo vede a v blízkej budúcnosti sa prehĺbi ešte viac.“ Domnievam sa, že tieto slová sú po uplynutí šiestich rokov ešte aktuálnejšie. Svedčí o tom celková úroveň vzdelania a vzdelávania nášho národa a okrem iného tiež situácia v Slovenskej akadémii vied. Bol by som preto veľmi rád, keby kongres Zoológia 2018 prispel k vážnemu zamysleniu sa nad týmto celospoločenským problémom.

Mnohí z vás si isto povšimli podivné názvy prednáškových sekcií v programe kongresu. V tomto roku ubehlo 260 rokov od vydania Linného diela *Systema naturæ*, ktorého 10. vydanie z roku 1758 sa stalo základom nomenklatury a systematiky živočíchov. Princípy (metódy), ktoré pri zaradení všetkých vtedy známych živočíchov uplatnil, platia vo vedeckej komunite na celom svete dodnes: tvorenie dvojslovných mien druhov (binomická nomenklatúra), zaraďovanie druhov do hierarchického systému taxonomických kategórií (vedecká klasifikácia) a latinské znenie mien druhov a názvov vyšších taxónov. Zároveň si v tomto roku pripomíname 240. výročie úmrtia Carla von Linného (* 23. máj 1707 – † 10. január 1778). *DEUS CREAVIT, LINNÆUS DISPOSUIT* – Boh stvoril, Linné usporiadal. Tento výrok možno nájsť v Linného biografii od Dietricha Heinricha Stövera z roku 1792. Názvy

sekcii preto majú upriamiť našu pozornosť na obrovský význam diela tohto švédskeho prírodovedca. Živočichy, ktoré budú hlavnými hrdinami príbehov v prednáškach prezentovaných prednášajúcimi, by Linné v 18. storočí zaradil do systematických kategórií úrovne triedy a radu tak, ako je to uvedené v názvoch sekcii. Zaradenie niektorých bude pre dnešných zoológov možno prekvapením. A snáď zo zvedavosti niektorí z vás po diele Linného siahnu a porovnajú si zaradenie tej „svojej“ skupiny, či druhu v súčasnosti a jeho zaradenie a diagnózu z roku 1758. Názov sekcie venovanej ochrane živočíchov súvisí s pohľadom vtedajších prírodovedcov na existenciu druhov, ktoré podľa ich predstáv boli večné: *SPECIES PERPETUI SUNT*. My už dávno vieme, že to tak nie je: *SPECIES NON PERPETUI SUNT*. A preto si zaslúžia nie len náš záujem, ale aj účinnú a racionálnu ochranu, ktorá môže byť úspešná len ak bude založená na vedeckých základoch.

Dovoľujem si vysloviť poďakovanie členom organizačného a vedeckého výboru kongresu, vedeniu Technickej univerzity vo Zvolene a spoluorganizátorom za pomoc a spoluprácu, bez ktorej by nebolo možné kongres uskutočniť. Osobitne ďakujem prof. Rudolfovi Kropilovi, rektorovi Technickej univerzity za podporu pri organizovaní kongresu. Moje poďakovanie patrí tiež sponzorom (redakcii časopisu Vesmír, redakcii časopisu Živa, vydavateľstvu Academia a firme Optoteam), ktorí významne prispeli k zvýšeniu kvality tohto podujatia.

Na záver ešte raz vítam účastníkov kongresu „Zoológia 2018“ a všetkým prajem príjemné a plodné rokovanie na pôde Technickej univerzity vo Zvolene. Cítte sa u nás dobre!“

Účastníci kongresu prezentovali výsledky svojej vedeckej práce zo všetkých oblastí zoológie: od taxonómie, cez morfológiu, ekológiu, etológiu, aplikovanú zoológiu, monitoring a ochranu živočíchov, až po paleontológiu živočíchov, evolúciu a molekulárnu zoológiu. V priebehu ôsmich prednáškových blokov odznelo 46 prednášok a v rámci posterovej prezentácie bolo vystavených 43 posterov.

Počas prednášok bola prednášková miestnosť plná (foto P. Koreň).

Mimoriadne inšpirujúcimi boli 4 plenárne prednášky pozvaných prednášajúcich. Radek Šanda (Národní muzeum v Praze) ukázal, aký je pohľad modernej zoológie na biodiverzitu sladkovodných rýb v Európe. Roman Godunko (Biologické centrum Akademie věd ČR, České Budějovice) nás zaviedol do dávnej minulosti a zoznámil nás s najnovšími metódami štúdia fosilných

podniek, ktoré umožňujúcich presné morfológické a paleoekologické rekonštrukcie. Cestu okolo sveta za hrôzostrašnými a neľútostnými parazitoidmi pavúkov sme podnikli v sprievode Stanislava Korenka (Česká zemědělská univerzita v Praze). So svojimi dlhoročnými skúsenosťami z praktickej ochrany živočíchov a prírody všeobecne sa s nami podelil Roman Rozínek (NaturaServis, Hradec Králové).

Plenárna prednáška Radka Šandu z Národního muzea v Praze o diverzite sladkovodných rýb v Európe (foto P. Koreň).

Plenárna prednáška Romana Rozínka z firmy NaturaService, Hradec Králové, o realizácii praktických opatrení pri ochrane živočíchov (foto V. Kubovčík).

Príspevky z kongresu boli publikované v zborníku abstraktov, ktorý je vo formáte pdf voľne sťahovateľný zo stránky SZS.

Študenti mali možnosť prihlásiť svoje príspevky do súťaže. Súťažilo sa v štyroch kategóriách, rozdelených podľa stupňa vysokoškolského štúdia (bakalári, magistri a inžinieri, doktorandi) a formy príspevku (prednáška,

poster). Dvadsať tri prihlásených prác hodnotili členovia vedeckého výboru kongresu podľa kvality príspevku v zborníku, odbornej a formálnej úrovne prednášky alebo posteru a diskusie k nemu.

V kategórii posterov bakalárov bola najúspešnejšia Natália Ondrejková z Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre („Zaujímavé pavúky (Araneae) v rôznych mikrohabitatoch záhrad“). V kategórii posterov magistrov a inžinierov bola udelená cena Františke Križanovej z Univerzity Komenského v Bratislave („Stratégia prežívania limnického nálevníka *Holophrya teres* (Ciliophora, Prostomatea)“). Najviac príspevkov bolo prihlásených v kategórii prednášok doktorandov, preto tu boli udelené dve ceny. Prvé miesto obsadil Lubomír Rajter z Univerzity Komenského v Bratislave („Diverzita a evolúcia oligohymenofórnych nálevníkov asociovaných s lalokočrevnými ploskuľami“) a na 2. mieste sa umiestnil Nuno Guimarães z Univerzity Mateja Bela. Poslednou hodnotenou kategóriou boli posterové doktorandov. Vedecký výbor sa zhodol, že najlepším posterom v tejto kategórii bol poster Lucie Hrčkovej z Univerzity Komenského v Bratislave („Nest sites“ fidelita u samíc vodnára potočného (*Cinclus cinclus*)“). Víťazi súťaže si odniesli hodnotné ceny, ktoré do súťaže darovali sponzori kongresu. Boli nimi krásne publikácie z vydavateľstiev Academia, celoročné predplatné časopisu Vesmír a celoročné predplatné časopisu Živa, ktoré im bude robiť radosť počas celého roka 2019. Všetkým oceneným srdečne blahoželáme a prajeme veľa úspechov v ich ďalšom vedeckom raste!

Troja z víťazov študentskej súťaže (zľava): Nuno Guimarães z Univerzity Mateja Bela, Františka Križanová z Univerzity Komenského v Bratislave a Lubomír Rajter z tej istej univerzity (foto. S. Stašiov).

Bohatý vedecký program bol doplnený ďalšími sprievodnými podujatiami. Vo štvrtok večer sa mali účastníci kongresu možnosť stretnúť a pozhovávať

v pivárni Mantuan a tu pri debatách ochutnať vynikajúci 12° kvasnicový špeciál Urpiner z Banskobystrického pivovaru za ktorý sme boli hrdí aj pred kolegami z Českej republiky – svetovej pivnej veľmoci. Objednané 3 sudy zo 180 pivami boli vypité za necelých 3 hodiny! V piatok sa vo večerných hodinách uskutočnilo valné zhromaždenie Slovenskej zoologickej spoločnosti (bližšie informácie zo zhromaždenia nájdete v tomto bulletinu).

Ochutnávka (samozrejme s rozumom) špeciálu Urpiner v pivárni Mantuan (foto. S. Stašiov).

Zvlášť očakávaným bodom programu kongresu bol piatkový spoločenský večer nazvaný „My a ostatné zvieratá 2018“. Skvelé kulinárske špeciality nám pripravili šéfkuchári z penziónu Almada a počas celého večera tieklo pivo Plzeňský prazdroj. Na úvod večera prebehol krst novej internetovej stránky SZS, ktorú vytvoril Peter Manko ml. s kolegami.

Na spoločenskom večere „My a ostatné zvieratá 2018“ v Almade (foto. S. Stašiov).

Na podujatí tohto charakteru sa môže zoológická obec zúčastňovať každé dva roky. Ľubomír Panigaj ponúkol možnosť organizovania kongresu v roku 2020 na Univerzite Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Takže všetci sú srdečne pozvaní v roku 2020 na východ Slovenska – do Košíc! Tešíme sa na stretnutie!

Autorom loga kongresu, ktoré sa od roku 2012 stalo jeho značkou, je Marek Svitok z Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene.

Ďakujeme sponzorom kongresu Zoológia 2018: vydavateľstvu Academia, redakcii časopisu Vesmír, redakcii časopisu Živa a firme Optoteam.

Pod'akovanie Na záver si dovoľíme vysloviť poďakovanie všetkým, ktorí prispeli k zdarenej organizácii kongresu „Zoológia 2018“: (1) organizátorom a spoluorganizátorom (Slovenská zoológická spoločnosť, Technická univerzita vo Zvolene, Fakulta ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene, Lesnícka fakulta TU vo Zvolene, Fakulta prírodných vied UKF v Nitre, Fakulta humanitných a prírodných vied PU v Prešove, Centrum biológie rastlín a biodiverzity SAV v Bratislave, SOS/BirdLife Slovensko, Slovenské národné múzeum – Prírodovedné múzeum, Ochrana dravcov na Slovensku) a členom organizačného výboru kongresu, (2) dr. h. c. prof. Ing. Rudolfovi Kropilovi, PhD., rektorovi Technickej univerzity vo Zvolene, (3) členom predsedníctva Slovenskej zoologickej spoločnosti (I. Baláž, P. Bačkor, P. Manko, L. Pekárik, M. Ambros), (4) členom vedeckého výboru kongresu (P. Fend'a, R. J. Godunko,

S. Korenko, M. Novikmec, R. Šanda), (5) plenárnym prednášajúcim (R. J. Godunko, S. Korenko, R. Rozínek, R. Šanda), (7) sponzorom (I. Vanca – Optoteam, vydavateľstvo Academia, redakcia časopisu Vesmír, redakcia časopisu Živa), (8) Marekovi Svitkovi za realizáciu kongresového loga.

Vladimír Kubovčík
Katedra biológie a všeobecnej ekológie FEE TU vo Zvolene
e-mail: kubovcik@tuzvo.sk

* * *

Valné zhromaždenie SZS vo Zvolene

V rámci kongresu „Zoológia 2018“, ktorý sa uskutočnil na Technickej univerzite vo Zvolene, prebehlo dňa 23. novembra 2018 valné zhromaždenie Slovenskej zoologickej spoločnosti. Prítomných bolo 21 členov SZS a niekoľko ďalších záujemcov – nečlenov spoločnosti.

Na zhromaždení odznela informácia o činnosti a aktivitách SZS za roky 2016 až 2018. K najvýznamnejším aktivitám patrili: kongres „Zoológia 2016“ v Nitre, workshop „Správy zo Správy CHKO Biele Karpaty“ v Prešove, workshop „Ekológ a zoológ na trhu práce“ v Prešove a vo Zvolene, podporenie a spoluorganizácia konferencií „Roubalove dni 2017“ a „Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku“ a organizácia aktuálneho kongresu Zoológia 2018 vo Zvolene, podpora podujatia „ZOOlympiáda“, vydanie 6 čísel bulletinu SZS (2 čísla v roku 2016, 3 čísla v roku 2017 a zatiaľ 1 číslo v roku 2018), 2 valné zhromaždenia (v Nitre a vo Zvolene v rámci kongresov), registrácia nových Stanov SZS na Ministerstve vnútra SR, zriadenie nového účtu pre spoločnosť vo FioBanke a zrušenie starého účtu v Slovenskej sporiteľni a tvorba internetovej stránky SZS.

Predseda SZS ďalej informoval o platení členských príspevkov členmi SZS. Uviedol, že platobná disciplína členov je veľmi dobrá, väčšina členských poplatkov je uhradená a za roky 2012 a 2013 nie sú evidované žiadne nedoplatky. Dlhodobó členské neplatilo 13 členov, ktorí boli elektronickou poštou vyzvaní uhradiť nedoplatky za roky 2014 (resp. 2015) – 2018 alebo vystúpiť zo spoločnosti. Na túto výzvu nereagovalo 6 členov, preto im v zmysle § 5 ods. 2 a 3 Stanov SZS bolo členstvo v SZS zrušené. Menovite, už bývalými členmi SZS, sú: Beáta Baranová (nedoplatok od roka 2015), Jana Kočišová (2014), Soňa Nuhličková (2014), Lucia Škovranová (2015), Jaroslav Slašťan (2015) a Ján Svetlík (2014).

Dôležitým bodom na valnom zhromaždení bola voľba členov predsedníctva a revíznej komisie SZS na funkčné obdobie od 1. marca 2019 do 28. februára 2023. Na základe výsledkov hlasovania boli za členov predsedníctva SZS zvolení: Michal Ambros, Ivan Baláž, Vladimír Kubovčík, Peter Manko, Ladislav Pekárik a Slavomír Stašiov. Členmi revíznej komisie SZS sa stali Jakub Fedorčák a Jozef Oboňa. Nové predsedníctvo sa predstaví v Bulletinu SZS 1/2019.

Celú oficiálnu zápisnicu z valného zhromaždenia SZS vo Zvolene môžete v prípade záujmu nájsť na internetovej stránke spoločnosti.

Vladimír Kubovčík

Katedra biológie a všeobecnej ekológie FEE TU vo Zvolene
e-mail: kubovcik@tuzvo.sk

* * *

Z valného zhromaždenia SZS (foto. S. Stašiov).

V rámci diskusie k príprave a miestu konania kongresu Zoológia 2020 doc. Ľubomír Panigaj tmočil záujem všetkých členov Katedry zoológie Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach organizovať kongres v roku 2020 na UPJŠ v Košiciach. Okrem toho v roku 2022 majú ambíciu kongres Zoológia 2022 organizovať kolegovia z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (Peter Fend'a, Peter Mikulíček a ďalší). Miestom konania by bol zámok Smolenice alebo Prírodovedecká fakulta. Všetci prítomní členovia SZS pozvanie do Košíc v roku 2020 a do Bratislavy v roku 2022 s nadšením prijali!

Udalosti a výročia, ktoré si pripomínáme: rok 2018

Motto Vlast' nám nie je ničím dlžna. My sme jej dlžni všetkým čo máme a dokážeme.

LAJOS BÍRÓ – uhorský entomológ a etnograf na Novej Guineji

Nemali sme až tak veľa najmä starších významných, či aj pomenej známych osobností slovenskej zoológie, či aj inozemcov s väzbou na Slovensko, aby sme si nepripomenuli ich výročia aspoň krátkymi odstavčokmi. Touto vetou sme začiatkom tohto roka do nášho Bulletinu uviedli šporovlivú súbornú rubriku jubileí. To neznamená, že by sme v ďalších číslach neuverejnili klasické laudácie, prípadne smútočné oznámenia s personálnymi bibliografiami a so všetkým, čo k tomuto žánru tematicky prináleží. Aby sme boli pohotoví a neboli ani náhodou v tomto smere diskriminatívni, uvítame väčšiu ochotu spolupráce nielen s členstvom SZS pri SAV, ale aj s kolegami ornitológmi, zooparazitológmi, entomológmi, limnológmi, ichtyológmi etc., teda z tých odvetví zoológie, ktoré majú svoje vlastné spolkové printové, či digitálne médiá. Tešíme sa na spoluprácu.

Odišli (aktuálne úmrtia)

Ivan **Bohuš**, senior (* 27. 11. 1924, Dechtáre – † 11. 7. 2018 Tatranská Lomnica). V druhú stredu júla tohto roka vo veku 93 rokov zomrel významný slovenský historik, muzeológ, publicista, bývalý pracovník Múzea TANAPU v Tatranskej Lomnici. Venoval sa aj histórii výskumu flóry a fauny Tatier a významnou mierou sa zaslúžil o sprístupnenie archívnych materiálov o faune a zvlášť o neslávných introdukciách poľovnícky exploatovať kýžených druhov cicavcov v Tatrách (cf. knieža Hohenlohe-Kraft). (cf. REDAKCIA (SÁSIK, I.) 1975: K päťdesiatinám Ivana Bohuša. Krásy Slovenska 52 (1): 37-38. BOLDA, L. 2018: Zemfel významný tatranský historik Ivan Bohuš starší. Taty, www.taty.cz)

Oldřich **Suchánek**, junior Ing. (* 1. 8. 1949 Staré Hradiště, okr. Pardubice † 1. 12. 2018 Nižná). Afinitu k prírode, menovite ku vtáctvu, ale aj poľovnej zveri,

získal od otca, dlhoročného člena našej spoločnosti Oldřicha Suchánka seniora. Študoval poľnohospodárstvo v Nitre u nedávno zosnulého Branislava Soviša. Povedľa svojej profesie v živočíšnej výrobe bol aktívnym funkcionárom SPZ a publikoval originálne príspevky ornitologické a teriologické. Svoj triéder si bral so sebou do večných lovišť. (cf. KARASKA, D. 2019: Za Oldřichom Suchánkom. Tichodroma, v tlači.)

Lubomír **Brtek**, RNDr. CSc. (* 18. 1. 1934 Trnava † 27. 8. 2018 Senec/Bratislava) nedožitého 85. Bol najmladší z troch bratov Brtekových, ktorí vyštudovali zoológiu na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave (z okruhu Feriancovej školy) v rokoch 1953–1958. Po krátkom pôsobení na deväťročke v Hornom Smokovci a VÚV (Výskumnom ústave vodohospodárskom) po otcovi prevzal status preparátora na Katedre zoológie a od r. 1961 až do dôchodku pôsobil 38 rokov ako vysokoškolský učiteľ. V odbornej a populárnej publicistike sa venoval chráneným cicavcom a poľovníckej problematike. (cf. KRUMPÁLOVÁ, Z. 2014: Zoológ, učiteľ, priateľ a jubilant – RNDr. Lubomír Brtek, CSc. P. 16–18. In: MANKO, P. & BARANOVÁ, B. (Eds.) Zborník príspevkov z vedeckého kongresu “Zoológia 2014”, 19. Feriancove dni, 20.–22. 11. 2014. Prešovská Univerzita v Prešove. 248 pp.)

Milan Daniel **Lichard**, RNDr. CSc. (* 18. 5. 1937 Užhorod † 1. 12. 2018). Parazitológ, akarológ. Pracoval na Virologickom ústave SAV, na Oddelení zoológie SNM a viedol Oddelenie parazitológie ÚEF SAV, ÚZE SAV. Ako čestný príslušník Collegia starohorcov H.C. je nositeľom rádu drevenej sklopky I. triedy. (cf. algd, 2017: Výročia ktoré si pripomínáme – 2017. Bulletin SZS pri SAV 3/2017: 3)

Pamätáme si výročia inštitúcií

1818 Dvojstoročnica založenia Národného múzea v Prahe. V apríli si vzdelaná česká verejnosť pripomenula bicentenárium podpísania zakladajúceho dokumentu o zriadení Českého národného múzea paleontológom Kasparom (Mariánom) Sternberkom. Výročie si pripomínáme aj preto, lebo pri založení a rozvoji boli aj budovatelia Amerling, Dobrovský, Palacký a Šafařík (aj Šafařík) a na nich viazaní slovenskí národní budovatelia 19. storočia. Bicentenárium je významné aj pre nás, lebo zoológovia NM aspoň do éry dobudovania regionálnych múzeí na Slovensku boli tí, ktorí od r. 1920 až dodnes vykonali veľký diel práce na výskume fauny Západných Karpát – Jan Hanzák, Jaroslav Petrbok, Jan Obenberger, Josef Mařan, Otakar Štěpánek, Ivo Heráň, Miloš Anděra a mnohí ďalší. Na južnom konci bývalého

Košského trhu na dnešnom „Václaváku“ v rr. 1885-1891 postavili súčasnú historickú (po ruskej strelbe r. 1968 vynovenú) budovu. (Na porovnanie histórie: Uhorský magnát Ferenc Széchenyi r. 1802 svoju knižnicu a antikvity venoval Uhorskému národu a r. 1807 Uhorský snem schválil založenie Národného múzea. Na vytváraní zoológických zbierok Národného múzea v Budapešti sa prevažnou mierou podieľali ponajviac prírodovedci slovenského pôvodu a z Hornej zeme ako Petényi (aj Petian), J. Š. a obaja Frivaldszky-oví (aj Frivaldský), G. Horváth, A. Kubínyi (aj Kubíny), L. Fejérpataky (aj Belopotocký), O. Herman, J. Paszlavszky (aj Paslawski), J. Ernyei a iní. Historickú budovu Uhorského národného múzea v Budapešti postavili v rokoch 1837–1847 na dnešnej ulici Múzeumkörút 1 (Muzejnej okružnej).

1868 Stopäťdesiatročnica Oravského múzea v Oravskom Podzámku. Je tomu už 150 rokov, čo riaditeľ Oravského komposesorátu gróf Edmund Zichy vedno s lesmajstrom Wiliamom Rowlandom (z Haliča ho pozval Antoni Kocyan) v roku 1868 založili **Múzeum Oravského panstva**, dnešné Oravské múzeum v Oravskom Podzámku.

1918 Tri storočnice – vyhlásenie o vzniku česko-slovenského štátu (28. 10. 1918), prijatie Deklarácie slovenského národa (30. 10. 1918) a ukončenie I. svetovej vojny (11. 11. 1918). Tieto tri udalosti v priebehu nie celých dvoch týždňov rozhodujúcou mierou ovplyvnili nielen rozvoj zoológie na Slovensku, ale aj všetky ostatné rozhodne oveľa menej významné udalosti stredovýchodnej Európy ☺. (V Prahe sa vtedy kodifikoval zákon o vzniku samostatného štátu Českoslovákov, v Martine deklaranti ustanovili SNR a týmto počínom legitimizovali podpis Vavra Šrobára, ktorý dva dni predtým v Prahe za Slovákov parafoval zákon o vzniku Československa. Na dôvažok v Le Francport pri Compiègne podpísali Matthias Erzberger za Nemecko a maršál Ferdinand Foch za Franciu prímerie, ktoré ukončilo prvú svetovú vojnu.)

1918 Storočnica vydania Fauna regni Hungariae – Fauny Kráľovstva Uhorského, čo bol prvý kompletný katalóg fauny jednej krajiny vôbec na svete. V súbežných identických latinských a maďarských textoch dielo obsahuje lokálne anotácie, ktoré sú zoradené podľa prirodzených geokoregiónov. Medzi nimi oblasti – *Regionis septentrionalis occidentalis seu orientalis* – (III–IV) sú prakticky zhodné so západnými a východnými Karpatami súčasného Slovenska, vrátane niekdajšieho nášho Podkarpattia, ktoré si v roku 1945 po Postupimskej rabovačke anektoval ešte predputinovský

sovietský medveď (s Benešovou asistenciou). Práce na FRH začali r. 1895 a trvali cez 20 rokov vrátane I. svetovej vojny a výsledné dielo o bezmála tisícich stranách (990) môžeme považovať *de facto* za prvý katalóg fauny Slovenska. Tak napríklad Ordo Mammalia vo FRH je spis, ktorý z 240 prameňov a množstva muzeálnych dokladov na 43 stranách kompiloval rodák z Drahňova (Zemplín) József Paszlavszki (aj Paslawski) (1918). Načím ešte poznamenať, že najmä s údajmi o netopieroch a ostatných drobných cicavcoch prispelo do Fauny snáď najviac autorov práve z Horného Uhorska – Chyzer, Herman, Rokosz, Rainer, Greisinger, Petricsko, Malesevic, Kunszt a samozrejme Kocyan, ktorých dokladové exempláre mikromamálií patria medzi najstaršie významné prírodniny v európskych múzeách. Teda prvý register fauny Uhorska (Arthropoda 1900) bol publikovaný o štvrtstoročie skôr, ako v redakcii Friedricha Dahla vyšiel prvý zväzok Fauny Nemecka v roku 1925.

1908 Pred 90 rokmi 28. 7. 1908 v Prešporku založili právneho predchodcu „Slovenského spolku pre ochranu zvierat“ na poslednom plenárnom zasadnutí, ktorého v utorok 7. 5. 1943 bola správa v dobovej dennej tlači. Spolok založili ešte za monarchie, pretrval v činnosti ochrany zvierat a prírody počas krátkeho obdobia 35 rokov až tri politické režimy a ten štvrtý po II. svetovej vojne ho likvidoval. Činnosť spolku potom už nemal kto obnoviť. Spolok sa zasadil aj o zriadenie prvého útulku opustených zvierat na Slovensku (1924) a členmi predsedníctva boli o. i. aj známi publicisti Ernest Bethlenfalvy (Kežmarok), František Turček (Nitra), Ján Schönwiesner (Prešov) a Kornel Mahr (Trnava).

1973 45 rokov od založenia Stredoslovenskej pobočky Slovenskej zoologetickej spoločnosti pri SAV 10. 12. 1973. Zakladajúcimi činovníkmi boli Dr. Ján Darola (SÚPSOP Banská Bystrica) a Dr. Andrej Stollmann (ÚEF SAV VS Staré Hory), z nich prvý sa ujal aj funkcie prvého predsedu. Založiť regionálnu pobočku spoločnosti sa menovaní odhodlali najmä preto, lebo kvôli socialistickému formalizmu za komunistického režimu a „excentrickému“ centru spoločnosti v Bratislave bola komunikácia výboru s „vidieckym“ členstvom líknavá a spolková činnosť formálna. (cf. ŠTOLLMANN, A. 1991: Pätnásť rokov Stredoslovenskej pobočky Slovenskej zoologetickej spoločnosti pri SAV (1973–1988). *Stredné Slovensko*, 10: 317–326. ŠTOLLMANN, A. 2018: Budatín. *Bulletin SZS pri SAV* 2/2018: v tomto čísle.)

1988 30 rokov Slovenskej ornitologickej spoločnosti (SP SOS). Po tom čo r. 1985 bola založená SOS SZOPK

a vyšlo prvé číslo prvého slovenského aperiodika *Tichodroma* (MATOUŠEK 1987), došlo aj k oživeniu spoločenských aktivít ornitológov. Nastala potreba decentralizácie spolkovej činnosti z obdobných príčin ako v prípade SZS pri SAV (pozri vyššie) a preto po iniciatíve Dr. A. Krištína organizačný výbor v zložení A. Krištín, A. Kupcová, J. Sládek a A. Štollmann založili 6. 12. 1988 SP SOS pod egidou Stredoslovenského múzea v Banskej Bystrici. (cf. MATOUŠEK, B. 1987: Geleitwort. *Tichodroma* 1/1987: 3–5. KRIŠTÍN, A. 1989: *Tichodroma* 2/1989: 3–4.)

1988 30 rokov Vo výskume bocianov na Slovensku r. 1982 sa na Starých Horách konal prvý bocianologický seminár „*Ciconia alba*“, ktorý organizoval v rámci SP SZS pri SAV (pozri 45 výročie vyššie) popredný špecialista výskumu bocianov Dr. Andrej Stollmann. Zároveň sa ustanovila pracovná odborná skupina „*Ciconia*“. Tá 28. a 29. 6. 1988 zorganizovala už tretí, v tomto prípade už medzinárodný seminár „*Ciconia '88*“ (cf. ŠTOLLMANN, A., 1988: *Ciconia '88* – o ochrane bocianov v Komárne. *Poznaj a chráň* 5/1988: 28. ŠTOLLMANN, A. (Ed.) 1990: „*Ciconia '88*“, Zborník referátov z odborného seminára konaného 28.–29. júna 1988 v Komárne. 78 pp. Vydal KÚŠPSOP Bratislava.)

2018 Recent – Slepca malého (*Spalax leucodon* Nehring – Spalacidae: Rodentia) vyhlásila za cicavca roka Zveročumná iniciatíva (Vadonlesök) v Maďarsku. My síce z kenozoika nemáme potvrdený výskyt tejto v stredovýchodnej Európe vykapávajúcej spécie, ako trebárs KAFKA (1882) poznal z českého pleistocénu stepného bobaka (*Marmota bobac*) a saigu tatarskú (*Saiga tatarica*). Keďže vždy sme mali dostatok slepcov v našich medzinárodných vzťahoch, ako aj v internej politike, čert by bol v tom býval, keby neboli aj u nás rýpali slepci na severnom ranti slovenskej panónie (cf. *Élet és tudomány* 2018/40: 1254–56).

Spomíname na výročia osobností

1818 Bicenténium Józsefa Chrenóczy-Nagya (aj Chrenóci-Nagya Veľkého) Dr. (* 25. 07. 1818 Nitra † 1. 02. 1892 Nitra). Župný chirurg a jeden z prvých publikujúcich ornitológov Slovenska. Na nitrianskom r. k. cintoríne 25. 07. t. r. sa konala pietná slávnosť a kladenie vencov pri príležitosti 200. výročia. (cf. KISS, L. 1993: József Chrenóczy-Nagy (1818–1892). Príspevok k dejinám zdravotníctva Nitrianskej župy v 18.–19. storočí. *Lekársky obzor* 42 (5): 225–230. BABÓ, T. 2018: Na lekára Józsefa Nagya-Chrenóczy by sme nemali zabudnúť. *Nitra, kult. spol. mesčník*, júl–august 2018 p. 17.)

120 Josef Jirsík, Dr. centesimum vicessimum (* 26. 11. 1898 Praha † 30. 12. 1956 Teplice). Stredoškolský učiteľ a ornitológ, v rr. 1924–25 pôsobil na gymnáziu v Trnave. Povedľa 13 prírodu popularizujúcich kníh a ornitologických príručiek zostavil po SCHENKOVÝCH (1918) *Aves in FRH* prvý „Seznam slovenského ptactva“. VŠZ v Brně 1927, ktoré potom podrobil zdrcujúcej kritike FERIANC (1939) vo svojej Avifaune. Jirsík bol aj zakladateľ Kroužkovací stanice Národního muzea v Prahe. (cf. HUDEC, K. 2008: Josef Jirsík (1898–1956). *Sylvia* 44: 89–90.)

100 Július Vachold, RNDr. (* 3. 11. 1918 Krupina † 4. 2. 2008) – študoval prírodné vedy na Slovenskej univerzite a vo Faunistickom laboratóriu Ferianca sa stal prvým slovenským chiropterológom. Aj jeho postihli kádrové čistky komunistov v 50. rokoch a do penzie učil na gymnáziu v rodnej Krupine. (cf. ŠTOLLMANN, A. 1996: RNDr. Július Vachold – významný slovenský chiropterológ. *Netopiere* 1: 115–116. ŠTOLLMANN, A. 1999: RNDr. Július Vachold osemdesiatročný. *Chránené územia Slovenska* 39: 52.)

100 Ján Madlen, doc. Ing. Dr. (* 28. 7. 1918 Lišov † 8. 4. 1981 Zvolen). Vyštudoval na SVŠT lesníctvo v Štiavnicí, prírodné vedy externe v Bratislave. Pracoval s Turčekom na VÚL a vyučoval lesníctvo v Štiavnicí a na VŠLD vo Zvolene. Založil a riadil LDPaM vo Zvolene. Do svojej smrti vyučoval na PF v Banskej Bystrici, kde viedol aj Katedru zoológie. (cf. STOCKMANN, V. 2012: Historické lesnícke osobnosti. *Lesy SR, Banská Bystrica*, p. 157. URBAN, P. 2016: *Quaest. rer. Natur.*, Vol. 3. Suppl. Banská Bystrica, pp. 100–107, tam aj výberová bibliografia).

90 Ján Darola, RNDr. (* 10. 4. 1928 Komárno † 24. 2. 2000 Trenčín) – nedožítých 90. Študoval prírodné vedy v Bratislave a pôsobil ako zoológ v štruktúrach OP v Bratislave a v Banskej Bystrici. Bol jedným z posledných univerzálnych zoológov v rezorte ŠOP. (cf. ŠTOLLMANN, A. 1994: Galéria priekopníkov ochrany prírody. RNDr. Ján Darola. *Chránené územia Slovenska* 22: 39. ŠTOLLMANN, A. 1998: RNDr. Ján Darola 70-ročný. *Chránené územia Slovenska*, 35: 55. STOCKMANN, V. 2013: *Dejiny ochrany prírody na Slovensku*. p. 343.)

90 Aristid Mošanský, Ing. CSc. – nedožítých 90 (* 10. 12. 1928 Bardejov † 31. 03. 2000 Košice). Vyštudoval lesníctvo na LF VŠLD v Košiciach a vo Zvolene a vo svojej vyše 40 ročnej praxe kustóda Zoologického oddelenia Východoslovenského múzea v Košiciach zúročil bohaté svoje poznatky z ornitológie a teriológie, ako aj výnimočné výtvarné dispozície pre vytvorenie

unikátnych vertebratologických zbierok východného Slovenska, celého radu výstav ako aj autorstva textov a najmä ilustrácií populárno-vedeckých kníh. (cf. STOLLMANN, A. 1999: *ChúS* 44/2000: 46. SITÁŠOVÁ, A. 1998: *Natura Carpatica* 39: 333–334. SITÁŠOVÁ & FULÍN 2015: *Natura Carpatica* 56: 75–76.)

Blahoželáme

90 Na celom svete známy a okrem niekdajšieho svetového tábora socializmu všade rovnako populárny maskot „drobnocavčiarov“ **Mickey Mouse** sa narodil 15. 5. 1928 v Hollywoode. (cf. algd 2018: Mickey Mouse. *Bulletin SZS pri SAV* 2/2018: v tomto čísle.)

85 Branislav Matoušek, RNDr. CSc. (* 21. 12. 1933 Trnava) historik slovenskej ornitológie, mnohoročný kustód Zoologického oddelenia a riaditeľ Prírodovedného, ako aj generálny riaditeľ najväčšej kultúrnej inštitúcie na Slovensku – Slovenského národného múzea v Bratislave je celej našej zoologickej obščíne známy ornitológ, teriológ, životopisec a bibliograf, autor priekopníckych monografií MATOUŠEK & SCHMIDT (2010, 2014), MATOUŠEK (2014). Na tradičnej už ornitologickej konferencii 14. 9. 2018 vo Zvolene sa vyznal zo svojich plánov na spracovanie Boroskay-ho zoologickej zbierky a radi sme svorne konštatovali jeho nadšenie a vitalitu pre veci ornitologicke. (cf. FERIANCOVÁ-MASÁROVÁ Z, 2004: RNDr. Branislav Matoušek, CSc. 70. ročný. *Tichodroma* 16: 97–123. SLÁDEK J, 2013: RNDr. Branislav Matoušek, CSc. – historik slovenskej ornitológie. *Tichodroma* 25: 100–101. TRNKA A, KRIŠTÍN A, KROPIL R, 2008: RNDr. Branislav Matoušek, CSc. sedemdesiatpäťročný. *Tichodroma* 20: 197–199. KRIŠTÍN, A. & TRNKA, A. 2014: RNDr. Branislav Matoušek, CSc. významná osobnosť slovenskej zoológie a ornitológie. Pp. 14–15. In: MANKO, P. & BARANOVÁ, B. (Eds.) *Zborník príspevkov z vedeckého kongresu „Zoológia 2014“*, 19. Feriancove dni, 20.–22. 11. 2014. Prešov. 248 pp.)

Referencie: MATOUŠEK, B. & SCHMIDT, W. 2010: Pôvod a význam vedeckých mien vtákov: prekladový, výkladový a etymologický slovník vedeckých mien vtákov. Diel I a II. Trnava. MATOUŠEK, B. & SCHMIDT, W. 2014: Pôvod a význam vedeckých mien vtákov. Pp. 1–683. In TRNKA A, GRIM T (eds.): *Ornitologická príručka. Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovenko*, Bratislava. MATOUŠEK, B. 2014: *Ornitologická bibliografia Slovenska*. Pp. 1–583. In TRNKA A, GRIM T (eds.): *Ornitologická príručka. Slovenská ornitologická spoločnosť / BirdLife Slovenko*,

Bratislava. TRNKA, A. & GRIM, T. (eds.) 2014: Ornitologická príručka. Slovenská ornitologická spoločnosť/BirdLife Slovenko, Bratislava.

80 Pavol Binder, Ing. (* 29. 6. 1938 Komárno). Preparátor a prvý kustód prírodovedných zbierok Krajského podunajského múzea v Komárne Paľko Binder po ukončení základnej školy z rodinných dôvodov bol nútený na čas prerušiť svoje formálne vzdelávanie a r. 1953 nastúpil „do učenia“ v preparátorskej-dermoplastickej dielni Jána Brteka st. na Katedre zoológie Prí F UK v Bratislave. Po vojenskej službe externe maturoval a zamestnal sa ako konzervátor a preparátor v múzeu v Komárne, kde popri zamestnaní vyštudoval zootechniku na VŠP (na dnešnej Slovenskej poľnohospodárskej univerzite) v Nitre. Diplomovú prácu spracoval a publikoval z potravnjej ekológie havrana čierneho u nedávno zosnulého Ing. B. Soviša. Počas svojho aktívneho pôsobenia ako odborný pracovník publikoval rad ornitologických a teriologických príspevkov. (cf. ŠTOLLMANN, A. 1988; Pavol Binder päťdesiatnikom. Múzeum, 33 (2): 100. ŠTOLLMANN, A. 1998: Pavol Binder šesťdesiatnikom. Komárňanské listy, 8 (12): 5.)

80 Ladislav Boháčik (* 18. 6. 1938 Paskov, okres Frýdek-Místek). Známý milovník slovenskej prírody a karpatských lesov, ornitológ, ochranca prírody, celoživotný zamestnanec Štátnych lesov, dlhoročný člen a funkcionár poľovníckych organizácií, sokoliar, chovateľ zvierat, publicista, aktívny člen viacerých slovenských a českých vedeckých spoločností, človek so srdcom otvoreným prírode. (cf. MATOUŠEK, B. 2013: Bulletin SZS pri SAV 4/2013: 4–5).

60 Stanislav Harvančík, RNDr. (* 20. 10. 1958 Topoľčany) – ornitológ, taxidermista, múzejník, fotograf a cestovateľ – takto charakterizovali TK, AD, LŠ jubilanta z príležitosti jeho päťdesiatky. Za tými piatimi vyznačenými remeslami, záľubami a kumštami sa skrýva jedna neskutočne pestrá, úspešná obdivuhodná životná púť milovníka prírody a osobitne vtáctva, organizátora tradičných obrúčkovacích táborov, expedícií uloviteľ excelentné pohľady do života zvierat. (cf. KRIŠTÍN, A., DANKO, Š. & ŠNÍRER, L. 2008: K päťdesiatke RNDr. Stana Harvančíka. Tichodroma 20/2008: 199–201.)

algd

Budatín

Pripomenieme si 45. výročie založenia Stredoslovenskej pobočky Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV fotografiou spred 30-tich rokov. Vtedy 5. októbra 1988 v spolupráci s Považským múzeom v Žiline–Budatíne sa usporiadal seminár na tému „Podiel zoológov v múzeách SSK“. Úvodný referát predniesol zo Stredoslovenského múzea Banskej Bystrice stále mladý Dr. Peter Bitušik, koreferátmi vystúpili pracovníci týchto múzeí: Antol, Banská Bystrica, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Martin, Považská Bystrica, Prievidza, Rimavská Sobota, Ružomberok a Žilina. V stredoslovenskom regióne tvorili vtedy zoológovia múzeí významný podiel členstva spoločnosti. Akciu mimoriadne kladne zhodnotil entomológ Slovenského národného múzea Dr. Ilja Okáli.

Účastníci seminára SP SZS pri SAV na Budatínskom zámku. Na fotografii vpredu (odľava): ?, Ján Topercer sen., Ján Bencúr, Vladimír Straka, Bohuš Murín, Rudolf Kropil, Vladimír Strohner, Slavomír Findo, Jozef Radúch, ?, Anna Kupcová, Ján Brtek, Zuzana Žuffová, Ján Kadlečík, Ilja Okáli, ?, Vladimír Slobodník, Pavel Karč, Ján Zelný, Jozef Šteffek, Andrej Stollmann. V pozadí: Jaroslav Svoreň, Juraj Galvánek, Ján Kováčik, Milan Badík jun., Vladimír Šrank, Štefan Porubčanský.

Andrej Stollmann
Hurbanovo 2018

Mickey Mouse

Pred 90 rokmi 15. mája 1928 sa v Hollywoode odpremietal krátky animovaný film *Plane Crazy* z dielne Walt Disneyho s komiksovou postavičkou Myšiaka Mickeyho. Postavičku vytvoril Ub Iwerks, tiež autor

králíka Oswalda a Ducka Donalda. Mickey sa stal ústrednou postavou prvého Disneylandu v Anaheim a do dnešných dní sa odpredali miliardy shirts, hrnčekov, plyšákov a kadečoho zo širokého sortimentu suvenírov. Narodeniny Mikimauza si pripomínáme najmä preto, lebo je aj úsmevným maskotom drobnocicavčiarov. Menej komiksovou konnotáciou je floskula „mikimauzovský titul“, čím Margaret Hodge, bývalá ministerka školstva Veľkej Británie označila študijné či vedné odbory neprinášajúce žiadny prospech pre spoločnosť, lebo prítomnosť ich vedeckej činnosti/úrovne sa pohybuje v polohách, aké by študijne zvládli aj Mikimauzovia. No bola to samozrejme urážka istých odborov, ale aj Mickeyho Mouseho, avšak nálepka bola na svete a mikimauzovské tituly sú odvtedy označím všetkého, čo skutočnú vedu iba imituje. (cf. VYDRA, A. 2018: Long-eared(Winged) is nonagenarian. (Ušatý má 90). the Week 20/2018 pp. 54–57.)

Neodpustíme si poznámku, že epigónmi Disneyovských postáv sú – okrem nás ešte v Albánii a Podnestrovskej republike veľmi populárne – sovietske postavy (nielen) kreslených rozprávok **Ну, погоди!** „No počkaj (zajac)!“ zo Sojuzmul'tfiľmu (1969–1985). V podstate to bol z hollywoodskej produkcie vytunelovaný seriál Tom & Jerry (Metro-Goldwyn-Maier 1940–1969). Tu načim ešte poznamenať, že táto subkultúrna tuneláž amerického produktu niekdajšími Sovietmi bola rozhodne úspešnejšia, ako výsledky nespočetných technických a technologických špionáží (od IBM kompjútre Minsk, od NASA space shuttle „Buran“ a od anglo-francúzskeho tiež neslávného projektu Concorde padajúce sovietske supersonické dopravné lietadlo TU-144 „konkordski“).

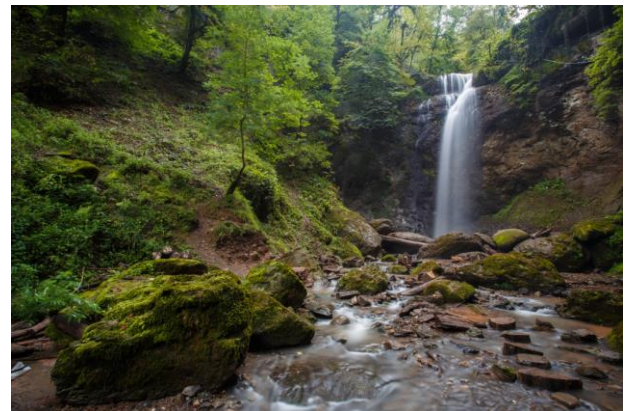
algd

* * *

Príspevok k poznaniu biodiverzity vybraných skupín hmyzu Kaukazu – background a predbežné výsledky dvoch projektov

Kaukaz je jedným z 25 najbohatších a najohrozenejších „hotspots“ biodiverzity na svete – s mimoriadnou

koncentráciou endemických a ohrozených druhov. Je to tiež jeden z ekoregiónov WWF Global 200, patriacich k najvýznamnejším suchozemským, sladkovodným a morským biotopom (KREVER et al., 2001, MYERS et al., 2000). Pozoruhodné bohatstvo miestnej flóry a fauny je determinované komplexom orografie, geológie a podnebia, ktoré spolu kreatorovali rôzne typy biotopov, krajín a mikroklimatických zón tohto pohoria, ktoré sa nachádza na hraniciach Európy a Ázie na križovatke mierneho podnebného pásma a subtropov.

Kaukaz – pozoruhodné bohatstvo miestnej flóry a fauny je determinované komplexom orografie, geológie a podnebia, ktoré spolu kreatorovali rôzne typy biotopov.

Územie Kaukazu je preto obrovskou príležitosťou pre výskum, je výzvou pre ochranu, je bohatstvom ľudí, ktorý v ňom žijú. Je to však zároveň územie rozorvané vojenskými konfliktami, devastované sovietskym a post-sovietskym prístupom k prírodným zdrojom. Príroda Kaukazu je ničená aj kvôli absencii manažmentových opatrení týkajúcich sa hospodárenia s vodou, výrubu lesov a chovu, resp. nadmerného spásania. Prejavujú sa viditeľné na prvý pohľad – všadeprítomné kopy odpadu, vysušená krajina, znečistené toky, zosuvy pôdy. Ubúda nedotknutých území, ubúda zo svetového bohatstva biodiverzity. Človek berie, kým je z čoho, vypúšťa a vyhadzuje kým je kam.

Toto sú dôvody, pre ktoré sa vedci z krajín V4 s kolegami z Azerbajdžanu a Gruzínska rozhodli spojiť sily a v rámci spoločného projektu svojou trochou prispieť k lepšiemu poznaniu biodiverzity a jej významu pre lokálne spoločenstvá, vysvetľovaniu nutnosti jej ochrany, vzdelávaniu detí, obyvateľov, členov mimovládnych organizácií, lokálnych politikov a študentov. Na tieto aktivity získali pracovníci Katedry ekológie Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove (ďalej už len KE FHPV)

od Medzinárodného vysehradského fondu podporu pre projekt orientovaný na budovanie partnerstva krajín V4, Gruzínska a Azerbajdžanu pri výskume a ochrane biodiverzity s dôrazom na udržateľnosť aktivít a pokus o symbiózu ochrany biodiverzity so zlepšovaním životných podmienok obyvateľstva v regióne. Projekt *V4 & Eastern Partnership Cooperation in Biodiversity Conservation for Human Wellbeing* (č. 21810533) bol podporený v rámci výzvy *Visegrad+ Eastern Partnership* Medzinárodného vysehradského fondu.

Medzinárodný tím výskumníkov zo siedmich inštitúcií podieľajúcich sa na projekte spolu s miestnymi hosťami.

Dva septembrové týždne preto tím ekologov a biológov zo šiestich krajín pod vedením trojice pracovníkov KE FHPV realizoval sériu aktivít zameraných na vyššie uvedené ciele. Okrem nadväzovania spolupráce, demonštrácie terénnych metód zberov, spracovania a vyhodnocovania materiálu sa v rámci prednášok, workshopov a terénnych aktivít snažili vzbudiť záujem cieľových skupín o výskum biodiverzity, spoluprácu pri jej výskume a ochrane. Poukazovali na nesmierny význam spolupráce a komunikácie vedeckej komunity s nadšencami, ochranármi, ale aj obyvateľstvom, politikmi a stakeholdermi. Prezentovali tiež moderné metódy, prístupy a aplikácie, ktoré pomáhajú týmto formám spolupráce, vzdelávaniu a motivácii ľudí v oblasti ochrany biodiverzity.

Impulz, ktorý podnietil vznik tohto projektu pochádza z roku 2015, kedy tím vedcov z KE FHPV Prešovskej univerzity vďaka podpore Agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (Projekt: ITMS: 26110230119) spoznal časť Kaukazu a počas dvojtýždňovej stáže spojenej s terénnym výskumom doteraz publikoval celkovo 85 prvnálezov druhov dvojkridleho hmyzu pre faunu viacerých krajín Kaukazu. Jedná sa o čeľade Anisopodidae, Bibionidae, Dixidae, Dolichopodidae, Drosophilidae, Limoniidae,

Pediciidae, Ptychopteridae, Psychodidae a Scatopsidae. Rovnako boli zosumarizované a publikované kontrolné zoznamy – checklisty pre viaceré čeľade vyššie uvedených dvojkridlovcov a niektorých podeniek (NEGROBOV et al. 2017a,b, OBOŇA et al. 2017a,b, STARÝ et al. 2017, HRIVNIAK et al. 2018c, JEŽEK et al. in press). Okrem prvých záznamov boli doposiaľ popísané aj dva nové druhy dvojkridlovcov pre vedu, konkrétne *Campsicnemus armeniacus* Negrobov, Manko, Hrivniak & Obona, 2017 a *Thornburghiella veve* Obona & Jezek 2017, pričom ďalšie nové druhy dvojkridlovcov ešte čakajú na opis.

Práca v teréne bola často časovo náročná kvôli rozľahlosti územia, avšak každý si svedomito robil časť roboty, ktorá mu bola zadená.

Okrem radu Diptera boli publikované aj práce zamerané na potravnú ekológiu pošvatky *Perla pallida* (Manko et al. 2016) a diverzitu horských podeniek rodu *Epeorus* Kaukazu a priláhlych oblastí (HRIVNIAK et al. 2017). V práci HRIVNIAKA et al. (2018a) bol sumarizovaný prvý komplexný zoznam a rozšírenie fauny podeniek Arménska a popísaný nový druh z rodu

Ecdyonurus a v práci HRIVNIAK et al. (2018b) boli testované metódy pre molekulárne vymedzenie a identifikáciu druhov z rodu *Epeorus* z oblasti Kaukazu a opísaný ďalší nový druh tohto rodu.

Okrem štandardných výskumných činností, boli naše aktivity zamerané na vzdelávanie a osvetu predovšetkým školákov základných škôl a študentov univerzít.

Tieto vyššie uvedené výsledky dokumentujú na jednej strane vysokú diverzitu hmyzu Kaukazu a na strane druhej aj nedostatočné vedomosti o faunistike a rozmanitosti vybraných skupín – najmä hmyzu – Kaukazu. Preto sa vedci z krajín V4 s kolegami z Azerbajdžanu a Gruzínska rozhodli spojiť sily a svojou

trochou prispieť k lepšiemu poznaniu biodiverzity a jej významu pre Kaukaz.

Literatúra

- HRIVNIAK, L., HAENNI, J.P., MÁCA, J. & OBOŇA, J. (2018c): New faunistic records of flies of the families Drosophilidae and Scatopsidae (Diptera) from Azerbaijan. *Klapalekiana* 54, pp. 15–16.
- HRIVNIAK, L., SROKA, P., GODUNKO, R. J., PALATOV, D., POLÁŠEK, M., MANKO, P. & OBOŇA, J. (2018a): Diversity of Armenian mayflies (Ephemeroptera) with the description of a new species of the genus *Ecdyonurus* (Heptageniidae). *Zootaxa* 4500, pp. 195–221.
- HRIVNIAK, L., SROKA, P., GODUNKO, R. J. & ŽUROVCOVÁ, M. (2017): Mayflies of the genus *Epeorus* Eaton, 1881 s.l. (Ephemeroptera: Heptageniidae) from the Caucasus Mountains: a new species of *Caucasiron* Kluge, 1997 from Georgia and Turkey. *Zootaxa* 4341, pp. 353–374.
- HRIVNIAK, L., SROKA, P., TÜRKMEN, G., GODUNKO, R.J. & KAZANCI, N. (2018b): A new *Epeorus* (*Caucasiron*) (Ephemeroptera: Heptageniidae) species from Turkey based on molecular and morphological evidence. *Zootaxa* (accepted).
- JEŽEK, J., MANKO, P. & OBOŇA, J. (2018): Checklist of known moth flies and sand flies (Diptera: Psychodidae) from Armenia and Azerbaijan. *ZooKeys* (accepted).
- KREVER, V., ZAZANASHVILI, N., JUNGIUS, H., WILLIAMS, L. & PETELIN, D. (2001): Biodiversity of the Caucasus ecoregion. An analysis of biodiversity and current threats and initial investment portfolio. (World Wide Fund)
- MANKO, P., LÓPEZ-RODRÍGUEZ, M. J., TIerno DE FIGUEROA, J. M., HRIVNIAK, L., PAPYAN, L., HARUTYUNYAN, M. & OBOŇA, J. (2016): Nymphal feeding habits of *Perla pallida* (Plecoptera: Perlidae) from Armenia. *Biologia* 71 (3), pp. 328–333.
- MYERS, N., MITTERMEIER, R. A., MITTERMEIER, C. G., DA FONSECA, G. A. B. & KENT, J. (2000): Biodiversity hotspots for conservation priorities. *Nature* 403, pp. 853–858.
- NEGROBOV, O.P., MANKO, P., HRIVNIAK, L. & OBOŇA, J. 2017a. New records of long-legged flies (Diptera: Dolichopodidae) from Armenia, with description of *Campsicnemus armeniacus* sp. n. *Biologia* 72/1: 70–75.
- NEGROBOV, P. O., HRIVNIAK, L. & OBOŇA, J. (2017b): First records of four species of the longlegged flies (Diptera: Dolichopodidae) from Azerbaijan, with addition to the national checklist. *Acta Mus. Siles. Sci. Natur.* 66, pp. 188–192.
- OBOŇA, J., DVORÁK, L., HAENNI, J.-P., MANKO, P., HRIVNIAK, L. & PAPYAN, L. (2017a): New records of Diptera families Anisopodidae, Bibionidae, Dixidae, Ptychopteridae, and Scatopsidae from Armenia. *Spixiana* 40 (1), pp. 61–67.
- OBOŇA, J., JEŽEK, J. & MANKO, P. (2017b): A new Palearctic *Thornburghiella* from Transcaucasia (Diptera: Psychodidae). *Acta Entomologica Musei Nationalis Pragae* 57 (1), pp. 205–214.
- OBOŇA, J., STARÝ, J., MANKO, P., HRIVNIAK, L. & PAPYAN, L. (2016): Records of Limoniidae and Pediciidae (Diptera) from Armenia, with the first Armenian checklist of these families. *ZooKeys* 585, pp. 125–142.
- STARÝ, J., HRIVNIAK, L. & OBOŇA, J. (2017): Records of Limoniidae (Diptera) from Azerbaijan. *Acta Mus. Siles. Sci. Natur.* 66, pp. 263–268.

Jozef Oboňa¹, Peter Manko¹, Ľuboš Hrivniak^{2,3},
Michal Rendoš¹ & Matej Žiak⁴

¹ Katedra ekológie, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove, ul. 17. novembra 1, SK-080 01 Prešov

e-mail: obonaj@centrum.sk, mankope@gmail.com,
michal.rendos@gmail.com

² Biology Centre CAS, Institute of Entomology, Branišovská 1160/31,
CZ-370 05 České Budějovice, Czech Republic

³ Faculty of Sciences, University of South Bohemia, Branišovská 31,
CZ-370 05, České Budějovice, Czech Republic
e-mail: lubos.hrivniak@gmail.com

⁴ The Slovak National Museum in Martin – Andrej Kmeť Museum
Martin, Ul. A. Kmeťa 20, 036 01 Martin, Slovakia
e-mail: matej.ziak@gmail.com

* * *

Problémové mená

Niektoré slovenské mená rastlín a živočíchov vyvolávajú polemiku aj medzi samotnými vedcami

V dobe masového prekladania populárno-vedeckých zahraničných kníh sa vyžaduje používanie slovenských mien pre všetky spomenuté - často cudzokrajné, tropické a exotické druhy. Výsledkom je, že pre mnohé z nich existuje viacero slovenských názvov, ktoré však nikto nepoužíva.

Každý živý organizmus na našej planéte, o ktorého existencii máme vedomosť, má svoje vedecké meno. To predstavuje latinský názov a vždy ide o dvojslovné pomenovanie. Systém pomenovania rastlinných a živočíšnych druhov dvoma menami, z ktorých prvé označuje rod a druhé druh sa nazýva binomická nomenklatúra.

Vyššie potreby a nároky

Slovenské mená – rovnako ako vedecké, sa tvoria na binárnom princípe. Problematike a chýlostivosti témy slovenského názvoslovie sa venuje viacero vedeckých pracovníkov, pretože potreby a nároky praxe sú čím ďalej, tým vyššie. Asi jediná u nás fungujúca názvoslovná komisia je Nomenklatorická komisia Slovenskej botanickej spoločnosti, schvaľujúca slovenské mená rastlín. Jej členovia predkladajú návrhy na schválenie väčšinou na podnet neodbornej verejnosti (prekladatelia, vydavateľstvá). Ján Topercer z Botanickej záhrady UK Bratislava – pracovisko Blatnica hovorí, že slovenské mená živočíchov už od raných menoslovných čias tvoria väčšinou jednotlivci: „Ustanovizne ako zoologická menoslovná komisia, zasadajú zriedka, presnejšie povedané, ostatných 20–25 rokov – pokiaľ viem, nezasadli vôbec“. Zoológ Ľubomír Vidlička potvrdzuje, že v minulosti v zoológii síce existovali názvoslovné komisie, ktoré prerokovávali a schvaľovali nové názvy živočíchov, ale svoju funkciu stratili v dobe

masového prekladania populárno-vedeckých zahraničných kníh, pri ktorých sa vyžadovalo používanie slovenských mien pre všetky spomenuté, často cudzokrajné, tropické a exotické druhy, ktoré dovtedy mená nemali. „Prekladateľ tak bol postavený pred úlohu vymyslieť množstvo nových mien, prípadne ich prekonzultovať s odborníkmi na danú skupinu, ale už tu nebol čas a ani možnosť dať názvy schvaľovať nejakej komisii. A tak komisie postupne stratili význam“. Predseda Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV Vladimír Kubovčík tiež potvrdzuje, že v rámci tejto spoločnosti pred mnohými rokmi fungovala názvoslovná komisia, ale v súčasnosti by ste ju hľadali márne. „Ak sa tvoria nejaké nové mená živočíchov, spracúva ich špecialista pre danú skupinu, prípadne úzka skupina špecialistov. Výborným príkladom sú aktuálne vydané mená slovenských pavúkov, ktoré spracovali špecialisti zo Slovenskej arachnologickej spoločnosti“.

Nezáväzná názvoslovie

Slovenské názvoslovie rastlín a živočíchov nepodlieha nijakému zákonu, nie je uzákoňované žiadnymi úradmi, orgánmi, parlamentom či jazykovednými ústavmi. Takže jednoducho povedané, nikto ich nie je povinný úplne akceptovať. Aj Ľubomír Vidlička zo Zoologického ústavu SAV hovorí, že naše národné názvoslovie je nezáväzná a nie je utvárané tak, aby sa dala hodnotiť jeho správnosť či oprávnenosť. „Jednoducho je to meno, ktoré sa buď vžíja a používa sa, alebo sa neujme a nepoužíva sa“. Z dôvodu živelnej tvorby slovenských mien živočíchov sa často stáva, že publikácia, v ktorej sú novovytvorené mená je vlastne aj jediná, kde sú tieto mená použité (hlavne u bezstavovcov). „Každý ďalší prekladateľ si vytvára nové mená, pretože je to ľahšie ako zisťovať, či už pre daný druh niekto meno nevytvoril. Výsledkom je, že aj pre mnohé exotické druhy existuje viacero slovenských názvov, ktoré však nikto nepoužíva“.

Našťastie mnohí autori slovenských mien sa snažili k ich tvorbe pristupovať zodpovedne a pri tvorbe či revízii národného názvoslovie volili praktickosť a racionálnosť. Buď sa snažili nájsť meno vyjadrujúce sfarbenie (krkavec čierny), vzhľad (zvonček konáristý), typ biotopu (fialka močiarna), druh potravy (lasica myšožravá), podobnosť s inými formami (orol myšiakovitý), geografickú viazanosť (lykovec muránsky), etologickú črtu, či iné špecifické vlastnosti.

Medzi prvými

Do tvorby názvosloví sa bežne zapájajú rôzni nadšenci a úspech, respektíve ujetie sa, tej ktorej publikovanej nomenklatúry mnohokrát závisí údajne

najmä od lobingu a získania si priazne dôležitých organizácií či vedeckých spoločností, ktoré používanie určitého názvoslovia odporúča. Problematické však nie sú len mená bezstavovcov, ale napríklad aj pri vtákoch bolo a stále je veľa problémov. Tie sú spojené hlavne s používaním dvoch odlišných verzií menoslovia – Feriancovej a Matouškovej. Dobrou správou je prvý kompletný zoznam vtákov sveta od KOVALIKA a kol., ktorý dnes obsahuje asi 15 tisíc slovenských mien a ďalších niekoľko tisíc pre rady, čeľade, podčeľade a rody. Pred jeho prvým vydaním v roku 2010 bolo v slovenčine pomenovaných iba vyše 3 tisíc druhov. Cieľom kolektívu autorov bolo nielen pomenovať všetky žijúce druhy vtákov, ale aj odstrániť dvojkolajnosť v užívaní dvoch odlišných spomínaných verzií menoslovia. „Boli sme medzi prvými v Európe i vo svete, ktorí pri tvorbe mien vtákov nasadili nový menoslovný prístup: demokratizačný či občiansky, neskôr známy ako „občianska veda“ (citizen science). V záujme otvorenosti, jednoznačnosti, čo najširšej prijateľnosti a stability mien sme totiž náš návrh menoslovia vtákov dali pripomienkovať širokej laickej i odbornej verejnosti a potom sme ho ešte 8 rokov (2002–2009) dodiskutovali na viacerých internetových konferenciách“, vysvetľuje Ján Topercer, ktorý je tiež jeho spoluautorom.

30 000 druhov

Nie je nevyhnutné, aby každý vedecký druh mal aj svoje slovenské meno. Pri latinskom menosloví v predlineovskom období, teda zhruba pred rokom 1750, autori používali takmer výlučne mená taxónov opisného charakteru. Zásadnú zmenu do latinského menoslovia živočíchov a rastlín zaviedol švédsky lekár a biológ Carl Linné (1707–1778), ktorý začal používať binomické latinské menoslovia. Opačne to bolo pri slovenskom tvorení mien organizmov, spočiatku existovalo len jednoslovné pomenovanie, neskôr – asi od 30. rokov 19. storočia – sa začalo objavovať a používať dvojmenné pomenovanie, čo je u nás zaužívané dodnes. Ľubomír Vidlička sa prikláňa k názoru, že nie všetky živočíchy potrebujú slovenské meno. „Hlavne sa to týka hmyzu a ostatných bezstavovcov. Veď len na Slovensku sa odhaduje výskyt okolo 30 000 druhov hmyzu. Zo sveta je známych okolo milióna doteraz opísaných druhov. Nie je ani fyzicky možné vytvoriť všetkým slovenské názvy, a bolo by to aj nezmyselné. Podobné pokusy u bezstavovcov vždy zlyhali.“ Aj podľa Jána Topercera sa „bez slovenských mien zaobídeme zvlášť pri mnohých „nemiláčikovských“, nepočtených alebo geograficky, ekologicky či ináč bežnému našincovi vzdialených skupinách živočíchov ako červomory,

vírniky, hlístovce, pomalky, lastúrničky, fúzonôžky, mnohonôžky, šutky, vidličiariky, pavši či švoly. Pri nich si ten jeden-dvaja-traja špecialisti na Slovensku pohodlne vystačia aj s vedeckými menami.“ Botanik Michal Hrabovský vysvetľuje, že hoci vedecká komunita vyslovene neodporúča bezhlavú tvorbu nových slovenských názvov, rozširujúci sa záber cudzokrajnej populárno-vedeckej tvorby sa stále viac tlačí do slovenských vydavateľstiev. Komisia je tak neustále tlačaná k tvorbe nového názvoslovia pre úžitkové, okrasné alebo výnimočné cudzokrajné rastlinné druhy. „Pokiaľ by sme požiadavky predkladateľov a vydavateľstiev ignorovali, na trh by sa dostávali neodborne preložené mená, najčastejšie z angličtiny, čomu sa takisto snažíme vyhnúť“.

Pomaľovaná dáma

Ako som už spomínal, slovenské mená – rovnako ako vedecké, sa tvoria na binárnom princípe. V tomto pohľade je slovenčina dosť výnimočná, pretože svetové jazyky javia len malú snahu dodržiavať toto pravidlo. V niektorých jazykoch sú národné mená jednoduchšie, Angličania, Rusi, či Nemci mnohokrát nedodržiavajú binomický princíp a bežne používajú buď jednoslovné alebo dvojslovné národné mená, ktoré sa ani prinajmenšom nadržia nejakej zhody s vedeckým menom. Napríklad mačkovitú šelmu s vedeckým názvom *Puma concolor* (puma americká) v anglicky hovoriacich krajinách nazývajú „mountain lion“, teda horský lev. A synonymum má tiež niekoľko: Cougar, Deer Tiger či Red Tiger. Dobrým príkladom monomických mien je sladkovodná ryba z čeľade lososovité s vedeckým názvom *Oncorhynchus mykiss*. Jej slovenské meno je pstruh dúhový, v anglicky hovoriacich krajinách jej hovoria jednoducho „steelhead“ – v doslovnom preklade oceľová hlava. Niektorí odborníci sú presvedčení, že princípy a zákonitosti vedeckej nomenklatúry by sa nemuseli striktné dodržiavať v slovenskom názvosloví a argumentujú tým, že v zásade by meno malo byť významovo priehľadné, pokiaľ možno krátke a malo by jednoznačne vystihovať dotýčny taxón. Druhá, pravdepodobne početnejšia skupina vedcov, je ale presvedčená o opodstatnení binomického pomenovania. Riaditeľ Ústavu zoológie SAV Dušan Žitňan hovorí, že mnohé anglické názvy živých organizmov nedávajú zmysel. „Ako príklad uvediem anglické názvy dvoch príbuzných druhov motýľov z čeľade *Babôčkovité* (Nymphalidae): babôčky bodliakovej a babôčky žihľavovej. Ich anglické názvy sú painted lady, čiže „pomaľovaná dáma“ pre bodliakovú a žihľavová má

názov „small tortoiseshell“, čo v preklade znamená „malý pancier korytnačky“.

Praktickosť a racionálnosť

Pre vedecké názvoslovie existuje takzvané pravidlo priority. Znamená to, že ak bolo pre jeden druh vytvorených viac mien (stáva sa to pomerne často), tak platné je vždy iba to najstaršie (prvé vytvorené). Pre slovenské názvoslovie ale nič také neplatí. „Vidíme to napríklad pri vtácoch či cicavcoch, kde sa často aj zámerne menia už zaužívané mená. Toto nie je veľmi žiaduci trend. Žiadne pravidlo sa tým síce neporušuje, ale v praxi to znamená narastanie chaosu v názvosloví. Odkiaľ majú bežní ľudia, ale napríklad aj učitelia, vedieť, ktoré názvoslovie je práve platné. Ľudia sa kedysi naučili názvy niektorých druhov v škole a po rokoch zisťujú, že ich deti sa učia iné názvy tých istých druhov. Argumentácia, že nový názov je lepší a výstižnejší neobstojí, lebo to nie je dôvodom na jeho zmenu. Keby sa takéto niečo dialo s vedeckým názvoslovím, čoskoro by nastal kolaps taxonómie a celého systému. Práve ustálenosť a nemennosť je výhodou názvoslovia“, hovorí Lubomír Vidlička.

Vzácnny či obyčajný?

Všeobecnejšie známe druhy dostávali u nás v minulom storočí často druhové pomenovanie obyčajný či obecný. Zatiaľ čo slovo obecný sa v Čechách chápalo ako všeobecne známy, zvyčajný, obvyklý alebo typický, význam slovenského obyčajný bol chápaný vo význame hojný či častý. V druhej polovici 20. storočia sa na celom území Slovenska začali vytvárať podmienky na ochranu živočíchov. Tieto boli spojené s pokutami za usmrtenie chráneného živočicha. A práve tu začali prvé problémy. Legislatívci nechceli akceptovať názor ochranárov na ochranu takzvaných obyčajných druhov, a už vôbec nesúhlasili s výškami pokút za usmrtenie týchto živočíchov. Situácia zo strany ochranárov vyústila do snahy zmeniť mená druhov s druhovým menom obyčajný. Snaha o revíziu zmeny druhových mien obyčajný na iné, bola spustená oficiálnou žiadosťou adresovanou Ministerstvu kultúry SSR. Názvoslovná komisia Slovenskej zoologickej spoločnosti pri SAV nakoniec akceptovala reakcie ochranárov a vyjadrila svoj názor v „Zásadách tvorenia slovenského menoslovía živočíchov“ (1987), kde sa odporúča vyhýbať druhovému pomenovaniu obyčajný ako menu vyjadrujúceho početnosť, čo v mnohých prípadoch nezodpovedá skutočnosti.

Z obyčajného dravý

Niektorí odborníci sú presvedčení, že nové, prípadne revidované mená, by nemali byť výsledkom tvorivej činnosti jednotlivcov či skupiniek jednotlivcov, ako tomu často býva, pretože takýto nekoordinovaný postup vedie k vzniku rodových homoným, publikovaniu viacerých mien pre ten istý druh, či k tvorbe nevhodných mien, ktoré sa neujmú ani medzi odborníkmi. Možnosť vysloviť sa k revízií a tvorbe slovenského menoslovía by mal dostať čo najširší okruh odborníkov vrátane zástupcov praxe. Pri ostatných revíziách sa niektorí autori snažili vyhnúť menám početnostným (obyčajný) či veľkostným (veľký, malý). U niektorých druhov ich ponechali, pri iných ich nahradili novými, niekedy aj nevhodnými menami. Príkladom je aj naša najväčšia psovité šelma – vlk. Predtým obyčajný, dnes uvádzaný ako dravý. „Výsledkom [revízií] sú častokrát aj mená tak málo prijateľné, ako je napríklad kuvik plačlivý, sojka škriekavá alebo vlk dravý. A už len pohľad cez plot k susedom: v slovenskom menosloví rastlín (KLIMENT a kol., 2017) nijak nevidno, že by kolegovia botanici trpeli dávkami traumami z „obyčajných“ rastlín“, hovorí Ján Topercer.

V každom prípade by mala byť tvorba národného odborného názvoslovía usmernená vhodnými zásadami a pravidlami, ktoré by mali zohľadňovať dlhoročné skúsenosti slovenských botanikov a zoológov pri riešení tejto problematiky. A aby viedla k jeho relatívnej stabilizácii, tiež by mala byť výsledkom čo najširšej diskusie.

Jaroslav Slašťan
e-mail: jslstan@centrum.sk

* * *

Nie je zver ako zver – náš poľovnícky zvieratník

O zveroch všeobecne. Zvery aj zveri boli, ako aj do dnešných dní sú rôzne: drobné, veľké, úžitkové, raticové, škodné, srstnaté, pernaté, ale aj pichľavé. Novšie náš zvieratník (zodiak) máme doplnený aj o zver karpatskú, zastúpenú zvolenskou Spoločnosťou pre karpatskú zver (sic!). Prečo patrí(la) podľa nimiródskej klasifikácie ježia zver (*Erinaceus*) medzi srstnatú (aspoň že nie škodnú), keď každému dieťaťu od 2 rokov vyššie je jasné, že (singulárny) jež nie je ako ten „zver“ pernatý či chlpatý ale pichliačistý. Nehovoriac o tom, že perzistovanie ježov ako poľovnej zveri (kedysi v uznaných bažantniciach) bol minimálne aspoň taký anachronizmus, ako takzvané športové poľovníčenie samo. Len si predstavte postriežku či posliedku,

kolektívnu českú pruhovku, nadhánku či kruhovku na ježov so záverečným výradom a so zálomkom¹ za širákom (prosím neráčia si to mýliť s *wolfdogom* či *hemivertebra* československého vľčiaka!). Trúbenie by ani nemuselo byť, čo je však zatiaľ názor a duchovný problém iba absolútnej miniaturity človečenstva. Bohužiaľ. Nádej však zomiera posledná a od čias Darwina vieme, že bolestivý proces poľudšťovania opice je *never ending story*. Lebo pamätajte, je to len otázkou času (ak sa ľudstvo toho vôbec dožije), kedy sa raz určite na index dostane aj táto zákonom legalizovaná prax týrania zvierat na základe zvykového práva a z roztopaše ukojenia si vlastného samčieho ega. Lebo ženy – ak vôbec – tak poľovníčeniu spravidla fandia iba tak do dáta, až toho nimróda nedokopú pred oltár. Potom bývajú už len výčitky, že „na koľko nás vyšiel ten chudý vypelichaný bažant“ a „zas sa spijete do nemoty chlapí?“.

Zvery a legislatíva. Jedna pôvabná a svojim nekompromisným postojom k rôznym neduhom sveta stále verná naša koautorka Natália si pred 15 rokmi posťažovala okrem iných aj na to, že nielen v poľovníckej beletrii, ale dajme tomu aj v zoológiu šmrncutej odbornej literatúre tie počestné a už dávno pomenované (poľovnícky obhospodarované) taxóny zvierat – vtákov a cicavcov – nimródi zavše biľagujú dopĺňujúcim substantívom „zver“ (Martínková 2003). Krátko na to túto zdanlivú dilemu zveri rozpitval a prebalil do čistých suchých plienok Sládek (2004). Pochopiteľne iba zo sémantického a terminologického aspektu. Ako sme si už u pána profesora zvykli, svojou nenapodobiteľnou brilantnou argumentáciou aj v tomto prípade odôvodnil legitimitu používania substantíva „zver“ v oboch rodoch (ten a tá) a v podstate zaklincoval neexistujúci spor. Postulát, že nimródi nielenže používajú „zver“ legálne, ale aj *lege artis* (čo nie je to isté), odporúčam *sine ira et studio sed etiam praeter appellatum, cum grano salis* akceptovať, ale: Ako pisateľ týchto riadkov síce skláňam hlavu pred neotrasiteľným postojom kolegu a priateľa v tejto veci, avšak ako laik či vlastne nedouk v problematike úzusov a mravov nášho zviditeľneného poľovníctva si môžem dovoliť vysloviť kvalifikovaný názor na z prípadu na prípad bezhlavé a úplne zbytočné používania „zverov“ v zoológickej či zoologizujúcej vedeko-odbornej

publicistike². Lebo ak nedovzdelaným ministrom a štátnym tajomníkom dovolené je hockedy, k hocičomu a hocjako sa odborne beztretno vysloviť, prečo by som to nemohol učiniť aj ja? Alebo v končinách, kde nič nie je, malo by platiť, že *quod licet Jovi, non licet bovi*?

Zveri je nadbytok. Na ostatnej celoštátnej vedeckej konferencii so zahraničnou účasťou v novembri 2017 v Banskej Bystrici odznelo niekoľko referátov s problematikou poľovnej to „zveri“ ktoré po poriadku boli uverejnené aj v printovom zborníku abstraktov. V prípade hovoreného slova by som sa tak ani neštorcuval, nach si hovoria poľovníci ako im zobák narástol s poukazom na klasika – *verba volant scripta manent*. Odvolávajú sa na druhú polovicu najskôr Senekovej (aj Seneca) priepovedky, že písmo ostáva, za nehoráz považujem, ak v zverejnenom (tlačnom alebo na nete) texte rýdzo zoológickej tematiky sa ponechávajú výrazy poľovníckeho byť kodifikovaného „sliendža“ (cf. Stano Štepa, Radošinské naivné divadlo). Teda v tom tangovanom zborníku (URBAN & GUIMARÉS, Eds. 2017) ešte BYSTRANSKEMU (2017) blahosklonne prepáčim a nereptám kvôli tej ominóznej „zveri“, lebo importéri tých z Litvy a Nórska importovaných losov európskych, teda tú „losiu zver“ najprv chovajú v ohrade ako dobytok³, ale ČERVENĚMU & VEČEROVÉ (2017) rozhodne by som nepodpísal tú vlúdenú vsuvku o „srnčí zveri“ do inak nesporne korektnej a vo svojej podstate zoológickej štúdie (referátu) „o populácii srnca obecného“ (ako je to aj v názve referátu). Lebo keby boli referovali URBAN & KOAUTORI (2017) o „vydrej zveri“ na cestách, tak celému autorskému ensemble dám dištanc a hoc ich mám oboch rád, predsa by som len s docentom Urbanom a s Vladom Hruzom minimálne na 3 týždne prerušil diplomatické styky, vrátane prezervatívnej písomnej nôty.

Apologetika. Aby bolo všetkým priaznivcom a kritikom poľovníckych móresov jasné, ani sa nepokúšam polemizovať s poľovníckym zvykoslovím, oficiálnou terminológiou a už vôbec nie s profesorom u ktorého som sa ja, ako nehodný epigón vecí zoológických aj habilituval. Neprináleží mi to, lebo je to

¹ U nás je poľovníckej etike a estetike zrejme učinené zadosť okázalými a zavše aj opulentnými rituálmi, aké boli cez bohémske sprostredkovanie vytunelované z nemeckého Jägdliches Brauchtum (FREVERT 2007).

² V intenciách rímskeho práva *audiatur et altera pars* odporúčam pozorne si prečítať aj ostatnú publicistiku prof. SLÁDEKA (1993b, 1995, 1998 a,b,c, 2001 a,b, 2005) a HELLA (1990) k tejto téme.

³ Na konferencii o poľovnej zveri vo Zvolene dakedy v šesťdesiatych rokoch tento fenomén pomenoval pre nás mnohých nezabudnuteľný doc. Vladimír Podhradský, náš učiteľ na Uni v Bratislave. S jemu príznačnou iróniou, sarkazmom a svojráznym trnavským akcentom komentoval chovateľsko-genetické špekulácie okolo kvality parožia karpatských jeleňov: „Šak ty jelen' e chováť e jako kravy a sú pomíšané jako žolíkové karty. Z toho guláša je potom ťažké niečo porádne vytercovať“.

vec by som povedal vyslovene silove rezortná (patrí do kompetencie jedného zo silových rezortov) a kde sú peniaze tam nemlčia múzy. Rezort poľovníctva MPLVH riadi aj výskum príslušného rezortu a teda aj vecí poľovníckych. Ako sa lesnícky výskum kalamitných škodcov stavia k ochrane prírody, to sme si mohli nedávno prečítať z úsmevnej, zato veľmi poučnej polemiky rezortných a akademických odborníkov na „ekológiu“ lesa – vrele odporúčame prečítať (cf. KUNCA et al. 2011, JARČUŠKA & KAŇUCH 2012, JARČUŠKA 2012, WACHTARCZYKOVÁ & BUCHA 2012). Ako však dnes prosperuje poľovnícky výskum ani netuším, ale ako sa stavali verchušky poľovníckeho výskumu tak pred pol storočím k argumentom za ochranu „pernatej škodnej“, teda akým ozdobným epitetómom označovala nimródska legislatíva dravce, sovy a krkavcovité vtáctvo je nám z epiky jedného účastníka dôverne známe. Totiž záverečnú výskumnú správu mnohoročných bromatologických rozborov (potravy) denných dravcov (Accipitres či Falconiformes), vtedajší prednosta Oddelenia poľovníctva VÚLH neschválil z dôvodu, že závery výskumu a z neho vyplývajúce odporúčania sa nezhodujú s platnou poľovníckou legislatívou. Preto aj odporučil správu prepracovať, vrátane odporúčaní pre poľovnícku prax. Rozumiete tomu? Načalník poľovníckeho výskumu štátnej inštitúcie ešte za boľševika nabádal sfalšovať exaktnými metódami získané vedecké informácie kvantitatívneho výskumu že čo, kedy a koľko toho naše denné pernaté dravce skonzumovali⁴. Poznajúc, ako dnes vyzerá vyholená tvár kedysi zalesnených slovenských Karpát, už sa ničomu nepočudujeme.

Zver len tam, kde aj patrí. Na záver tohto zdanlivo úplne zbytočného hundrania na tému „zveri“ by som chcel ani nie vystríhať, skôr len poprosiť zostavovateľov a recenzentov aspoň našich spolkových zoologických publikácií, aby sa snažili ustrážiť aj túto formálne-obsahovú stránku zoologických textov. Môj skromný príspevok k potieraniu tohto možno aj zbytočne rozvláčne prežúvaného, zato nežiadúceho fenoménu, bol dosiaľ celkom úspešný. Z textu prvého kompandia cicavcov Slovenska – ktoré už znesie porovnanie s európskym prímerom – zostavovatelja (KRIŠTOFIK &

DANKO 2012) na moju vyslovenú požiadavku vypleli poľovnícku terminológiu (vrátane všetkej „zveri“), ktorú koautori poľovníckych vied z autorského kolektívu vo svojich rukopisoch isteže v dobrej vôli avšak bezmedzne používali. Preto som odporučil v populárnej a odbornej poľnohospodárskej či lesníckej (vrátane poľovníckej) literatúre obvykle používanú terminológiu a dikciu prispôbiť charakteru ostatných častí monografie, tzn. poľovnícky neobhospodarovaným cicavcom, ktoré tvoria podstatne väčšiu časť druhov ako aj textu. Trval som na vynechaní pasáží a rušivých tém a termínov, ktoré sa týkali čisto stavovských záležitostí poľovníckej obce. Použitie poľovníckej terminológie v prípade úžitkových, poľovnícky obhospodarovaných druhov ako jelenia, diviacia, srnčia, danielia etc. etc. zver som rázne vytkol, nakoľko sa jedná o rezortne síce obvyklé a platné, stavovsky hojne aplikované označenia pre niektoré chované, lovené, obchodované a stolované druhy cicavcov. Ak aj oná terminológia má svoje miesto v poľovníckej, lesníckej, poľnohospodárskej, prípadne aj v kulinárskej literatúre príslušných kruhov, niet jediného dôvodu, aby sa tie poľovníckizmy používali v zoologickej vedeckej monografii. A tak v umravenom texte *Cicavce Slovenska* už naše líšky **nekaňkujú**, keď majú horúci oestrus, zajáce sa nám **nehoncujú**, **bachyňa a lončáky** (správne **lanštiaky**) **čiernej zveri** farmárom kukuricu **neberú** a brenekou legálneho pytlíaka pošpinený **vareškár** nakoniec **nezhasne**, ale v prišerných mukách uhynie. Síce voči veľkonemeckej Weidmannsprache (DOMBROWSKI 1939), z nej vypožičanému a pôvodne na českú hubu prispôsobenému poľovníckemu zvykosloviu (cf. Epilóg) v podstate nič nemáme, ale vedno s *Ezopom* vyznávame to staré *sutor ne ultra crepidam* a *Jägerlatein* v inej polohe aj tak nájdeme v rezortných záverečných správach (cf. JARČUŠKA & KAŇUCH 2011). Nažiaľ jeden príklad kulinárskej poľovníckej tematiky, respektíve vedeckého pojednania o ekonomickom zhodnotení diviny, teda fajšmekrovskej stránky poľovníckej vedy **ako „najnovšiu štúdiu manažmentu muflónov (zveri) vypracovali HELL et al. (2005)“** nakoniec nedopatrením zostal v literárnom registri monografie. Na výstrahu.

Epilóg – trocha etymológie na záver. Rimania, ak na dačo poľovali, čo im ničilo polia či hrdúsilo stáda tak to volali *generis femininum „bestia, bélua či fěra“*, ale aj *„bestiola, animalculum“*, ak to bolo krpatejšie niečo. Až Nemci, ako takmer vo všetkom, tak aj v *Nimrodensprache* zaviedli svoj *Ordnung* (MEICHBNER 1538) a odvtedy – *Weidmannsheil!* – **die wilde Schweine** volajú **das Schwarzwild**. Chvíľu trvalo, kým bratia Česi ako kadečo iné po nemeckom vzore a národní buditeľ a slovníkár Franta Špatný skompletizoval českú mysliveckú mluvu (ŠPATNÝ 1868) a z plebejských

⁴ Obdobnému výskumu sa v 50. rokoch venoval SLÁDEK, ktorý svoje závery z rady štúdií zakladal na analýze potravy zo zažívadiel dravcov a sov 25 druhov. Materiál bol získaný z dielne Zoologického preparatória Adamoviča v Ladomerskej Vieske, ktorý v priebehu 16 rokov (1952–1967) vypchal 374 exemplárov „pernatej škodnej zveri“ vrátane orlov, kaní, hají, malých sokolov a sov postrieľaných väčšinou nelegálne horlivým „zľudovelým“ poľovníctvom po boľševickom puči Víťazného februára r. 1948. Sám autor vyslovil názor o neúčinnosti poľovníckej legislatívy v ochrane dravcov a sov (SLÁDEK 1957, 1992, 1993, 1996, SLÁDEK & MOŠANSKÝ 1957).

divočáků sa stala noblesná **černá zvěř**. Nuž a keď sa rodila slovenská poľovnícka „mluva“, stačilo po celkom funkčné vzory zájsť si ku susedom cez Moravu. (Ešteže nie k južným susedom, bo tam by sme neboli tak lacno nakúpili. Tam totiž nimródí nepoznajú substantívum zver = „vad“ ako skupinové označenie konkrétnych taxónov cicavcov či vtákov, používa sa len vo funkčných zloženinách s adjektívami ako je škodná, pernatá alebo s inými slovesnými tvarmi. Nuž, čo s takým jazykom, čo ani rody nepozná, však áno.)

Literatúra

- BYSTRIANSKY, S. (2017): Reštitúcia losa európskeho – pilotný projekt. p. 15. In URBAN, P. & GUIMARÉS, N. (Eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku. Zborník abstraktov z 13. Celoštátnej vedeckej konferencie. Banská Bystrica 23.-24.11.2017. Belianum, 55 pp.
- ČERVENÝ, J. & VEČEŘOVÁ, P. (2017): Populační hustota srnce obecného (C. c.) v podhůří Šumavy (JZ Čechy). p. 19. In URBAN, P. & GUIMARÉS, N. (Eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku. Zborník abstraktov z 13. Celoštátnej vedeckej konferencie. Banská Bystrica 23.-24.11.2017. Belianum 55 pp.
- DOMBROWSKI, RITTER VON, E. (1939): Deutsche Weidmannssprache mit Zugrundelegung des gesamten Quellenmaterials für den praktischen Jäger. J. Neumann, Neudamm 1897, 1913; 4. Aufl. 1939. 544 pp.
- FREVERT, W. 2007: Jagdliches Brauchtum und Jägersprache. Kosmos, GF Stuttgart, 455 pp.
- HELL, P. (1990): Úvaha o ekológii a etike v poľovníctve. In SZABADOS, K. (Ed.) Zborník referátov z odborného seminára „Aktuálne otázky súčasnej poľovníckej zoológie“, pp. 15–19.
- HELL P., SLAMEČKA J., GAŠPARIK J. & VODŇANSKÝ M. (2005): Zhodnotenie produkcie diviny na Slovensku v rokoch 1969–2004. Folia venatoria 35, pp. 115–123.
- JARČUŠKA, B. (2012): Lykožrút a rozpad smrečín, kto je na vine? SME 27.8.2012.
- JARČUŠKA, B. & KAŇUCH, P. (2011): K lesníckemu výskumu lykožrúta na Slovensku – výsledky už vopred známe? Chránené územia Slovenska 82, pp. 48–52.
- KRIŠTOFÍK, J. & DANKO, Š. (Eds.) (2012): Cicavce Slovenska: Rozšírenie, bionómia a ochrana. Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava, 711 pp.
- KUNCA, A., NIKOLOV, CH., VAKULA, J. LEONTOVYČ, R., GALKO, J. & ZÚBRIK, M. (2011): Vplyv aktívnej a pasívnej ochrany na šírenie kalamity sekundárnych škodlivých činiteľov. NLC Zvolen, 42 pp.
- MARTÍNKOVÁ, N. 2003: Ad: Sporné otázky ochrany vzácnych druhov zveri. Správy SZS pri SAV 20/21, pp. 173–176.
- MEICHBNER, J. H. (1538): Etliche zierliche vnd artliche wörter deren man sich vff vun zv denn weidwerck gebrucht einem schreyber by Fürsten vund herrn dienenden hoflich vnd nutzlich zu wissen. Tübingen: Morhart, 238 pp.
- SLÁDEK, J. (1959): Príspevok k poznaniu potravy orla krikl'ávého. Zool. listy 8 (2), pp. 105–113.
- SLÁDEK, J. (1992): K histórii ochrany dravcov na Slovensku. Tichodroma 4, pp. 117–119.
- SLÁDEK, J. (1993a): Príspevok výskumu orla krikl'ávého (Aquila pomarina) na Slovensku. Tichodroma 6, pp. 29–47.
- SLÁDEK, J. (1993b): Agresivita a poľovníctvo. In „Zborník z medzinárodného sympózia Iniciatívy záchranu nádeje pre život“, pp. 29–38. Technická univerzita Zvolen.

- SLÁDEK, J. (1995): Postavenie a funkcia poľovníctva v modernej spoločnosti. In Zborník referátov z medzinárodnej konferencie „Aktuálne otázky ochrany lesa a aplikovanej zoológie“, pp. 115–119. Technická univerzita Zvolen.
- SLÁDEK, J. (1996): Doplnky ku histórii ochrany dravcov na Slovensku. Tichodroma 6, pp. 175–184.
- SLÁDEK, J. (1997): Doplnky ku histórii ochrany sov na Slovensku. Tichodroma 10, pp. 144–154.
- SLÁDEK, J. (1998a): Poľovnícka etika a ochrana poľovnej zveri v duchu zásad CIC. In MOLNÁR, L. & al.: Od Nových Zámok po Paríž. Vyd. PaRPRESS Bratislava, pp. 31–38.
- SLÁDEK, J. (1998b): Poľovnícka etika a stanovy CIC. Vestník Slovenského poľovníckeho zväzu (8), pp. 426–429.
- SLÁDEK, J. (1998c): Zoologické či poľovnícke názvy zveri? Poľovníctvo a rybárstvo 50 (6), pp. 10–11.
- SLÁDEK, J. (2000): Druhové mená zveri v poľovníckej terminológii. In Urban, P. (Ed.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku IV, Banská Bystrica, pp. 29–33.
- SLÁDEK, J. (2001a): Prečo ekologické základy poľovníctva. (?) In Zborník referátov z celoštátnej vedeckej konferencie „Funkcie a problémy poľovníctva v súčasnej spoločnosti“, Nitra pp. 43–46.
- SLÁDEK, J. (2001b): Prečo ekologické základy poľovníctva. Myslivost 49 (3), pp. 12–13.
- SLÁDEK, J. (2004): Pojem zver z aspektu sémantického a terminologického. In ADAMEC, M., & URBAN, P. (Eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku VI, Banská Bystrica, pp. 183–189.
- SLÁDEK, J. (2005): Ešte o poľovníckej duši (Ako to vidí poľovník bez pušky Prof. Ing. Jozef Sládek, CSc). Naše poľovníctvo 2 (12), pp. 14–15.
- SLÁDEK, J. & MOŠANSKÝ, A. (1957): Príspevok k výskytu a výžive niektorých zriedkavejších druhov dravých vtákov v posledných rokoch na Slovensku. Ochrana prírody 12 (4), pp. 110–116.
- ŠPATNÝ, F. (1878): Mluva myslivecká. Výňatek zo Světazora, ročník IX. 1868. V komisii kníhkupece Řivnáče v Muzeume. V Praze 1878. 184 pp.
- URBAN, P., FILADELFI, P., SLAMKA, M. & HRÚZ, V. (2017): Vydry vs. automobily: prípadová štúdia. p. 47. In URBAN, P. & GUIMARÉS, N. (Eds.): Výskum a ochrana cicavcov na Slovensku. Zborník abstraktov z 13. Celoštátnej vedeckej konferencie. Banská Bystrica 23.-24.11.2017. Belianum 55 pp.
- WACHTARCYKOVÁ, J. & BUCHA, T. (2012): Kritika či apriórna negácia? (Ad: K lesníckemu výskumu lykožrúta na Slovensku – výsledky už vopred známe?). Chránené územia Slovenska 83, pp. 35–41.

Alexander L. G. Dudich
Námestie Svätej Trojice, Banská Štiavnica
e-mail: dudich.alg@gmail.com

Doplnky k bibliografii F. J. Turčeka

Najpresvedčivejší doklad, čo najúplnejší prehľad ako aj i najspoľahlivejšiu orientáciu o celožitovnom diele vedca alebo literáta poskytuje bibliografia jeho publikovaných prác. Toto je vypožičaný úvod z prehľadu publikácií Dr. Františka Jozefa Turčeka CSc., (FJT), ktorý ako prílohu k profesnej biografii *prvého slovenského ekológa* po prvej bibliografii (1965) a jej doplnení (1970) zostavil jeho najbližší profesný kolega a životopisec prof. Jozef

Sládek (1992, 1993). Totiž práve takým *epitetómom ornans* ovenčil PELIKÁN (1977) jednu najvýznamnejšiu osobnosť zoológie a ekológie 20. storočia na Slovensku.

„Vykazovanie publikačnej činnosti považoval [Turček] za byrokratickú nutnosť a vôbec mu nezáležalo na úplnej evidencii všetkého, čo publikoval. Rôzne kratšie alebo populárne príspevky považoval len za „šaláty“, o ktorých nepovažoval za potrebné sa ani zmieňovať“, píše Sládek a tých 465 bibliografických záznamov kvalifikoval ako neúplnú bibliografiu. Po štvrtstoročí dopĺňame súpis publikácií a iných vedeckých výstupov, menovite v archíve VÚLH (dnes NLC LVÚ – Národné lesnícke centrum – Lesnícky výskumný ústav) Zvolen registrované tzv. záverečné správy z rezortného výskumu o tituly, ktoré riešil a spracoval FJT. Tu načim poznamenať, že Turček aj vyfabrikovanie záverečných správ považoval za byrokratickú nutnosť, aká vo svojej dobe vyplývala z alibizmu dokladovať zavše aj neexistujúce či konfúzne výsledky vedeckého bádania v opuletne obhajovaných rozsiahlych písomných správach, ktoré ponajviacej nečítali ani samotní „kritickí“ posudzovatelia (najmä zo susedných kancelárií). Za validný výstup výsledkov bádateľskej práce rátať FJT iba anonymnými recenzentmi (per-reviewermi) posudzované a do tlače odporúčané a preto aj uverejnené pôvodné vedecké práce (najlepšie v zahraničných periodikách zvučných titulov).

- ⁽¹⁾ TURČEK, F. (1940-1950?): Lesné priestupky a krádeže. ?, p. 362-364.
 TURČEK, F. J. (1956): Chemické prostriedky na ochranu rastlín a ich vplyv na zver. Poľovnícky obzor 7 (1): 6-10.
 TURČEK, F. J. (1956): Niektoré aktuálne otázky poľovníckeho výskumu na Slovensku. Poľovnícky obzor 7 (2): 32-34.
 TURČEK, F. J. (1956): Výskum ochrany lesných semien pred hlodavcami. Výskumný ústav lesného hospodárstva. Banská Štiavnica. Interné číslo VYSK-S 00054 Sig. ZZ-4 Obdobie riešenia: 1954-1955. Banská Štiavnica: Výskumný ústav lesného hospodárstva, 43 pp.
 TURČEK, F. J., KORENEK, J., NAGY, E. & PAŠEK, V. (1957): Výskum biocenózy lesa. Výskumný ústav lesného hospodárstva. Banská Štiavnica. Interné číslo VYSK-S 00053 Lok: L VU Sig. ZZ-3. Obdobie riešenia: 1.1.1956-57. Banská Štiavnica: Výskumný ústav lesného hospodárstva, 56 pp.
 TURČEK, F. J. (1960): Vyhodnotenie vtáctva v biologickom boji proti škodcom lesných drevín. Výskumný ústav lesného hospodárstva, Banská Štiavnica. Obdobie riešenia: 1956-1960. Výskumná správa VYSK-S 00016 Lok: L VU Sig. ZZ-40 Banská Štiavnica, Výskumný ústav lesného hospodárstva, 1960. 53 pp.
 TURČEK, F. J. (1964): Ochrana kultúr na nelesných pôdach: Komplexný výskum ochrany kultúr. Výskumný ústav lesného hospodárstva, Zvolen. Interné číslo úlohy: 7-6.3. VYSK-S 00363 Lok: L VL Sig. ZZ-100 Obdobie riešenia: 1961-1964. Zvolen, Výskumný ústav lesného hospodárstva, 1964. 99 pp., 33 obr., 8 tab.
⁽²⁾ TURČEK, F. J. (1965): Aplikácie elementárnych metód štatistickej matematiky v (biometrike) biológii. Bratislava, Slovenská akadémia vied, 1965. 44 pp. (Typ: Kniha, Lok. LVU Sig. Z-3825).

Literatúra

- PELIKÁN, J. (1977): Za Františkom J. Turčekom. Živa 25 (6): 218.
 REDAKCIA (SLÁDEK, J.) 1970: František J. Turček päťdesiatpäťročný. Ochrana fauny 6 (3): 137-140.
 SLÁDEK, J. (1965): František J. Turček päťdesiatročný. Biológia (Bratislava) 20 (12): 921-931.
 SLÁDEK, J. (1992): Život a dielo lesníckeho ekológa Františka J. Turčeka. Technická univerzita Zvolen, Zvolen 73 pp.
 SLÁDEK, J. (1993): Biografia Františka J. Turčeka. Pp. 10-23. In: Šteffek, J. (Ed.) František J. Turček, život, dielo, odkaz. Kabinet evolučnej a aplikovanej krajinskej ekológie, Banská Štiavnica, 121 pp.

Poznámky

- ⁽¹⁾ Citácia sa našla vo „výdrapku“ strán z doposiaľ nezisteného periodika. Z kontextu predmetného článku, aké Turček kvalifikoval ako „šaláty“ je zrejme, že bol napísaný medzi vydania Pravidiel Slovenského pravopisu tr. 1940 a 1953.
⁽²⁾ Tento titul je sa zdá byť konfúznym, lebo vo Vydavateľstve SAV pod týmto názvom nevyšla publikácia v roku 1965. Informácia z archívu či knižnice LVÚ ešte chýba. Podľa prof. Sládeka (in litt.) to môže byť rukopis textu akejsi elementárnej štatistiky pre doškolskú kurz zamestnancov.

algd

Nová zoologická literatúra

Na knižnom trhu sa objavilo niekoľko nových publikácií, ktoré by pre mnohých z vás mohli byť zaujímavé.

LAŠTŮVKA A., LAŠTŮVKA Z., LIŠKA J., ŠUMPICH J. (2018): Motýli a housenky střední Evropy V. Drobní motýli I. Academia, Praha, 536 pp. – ISBN 978-80-200-2852-5

Prihláška za člena
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa	
Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtyológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
[✉ kubovcik@tuzvo.sk](mailto:kubovcik@tuzvo.sk)

* * *

Prihláška za člena
Slovenskej zoologickej spoločnosti

Meno:	Priezvisko, titul:
Dátum narodenia:	Miesto narodenia:
Kontaktná adresa	
Názov inštitúcie:	
Ulica, č.:	telefón:
Mesto:	fax:
Okres:	
PSC:	e-mail:
Môj záujem sa sústreďuje na oblasti (označte):	
entomológia	☐
iné bezstavovce	☐
ichtyológia	☐
batrachológia	☐
herpetológia	☐
ornitológia	☐
mammaliológia	☐
ochrana fauny	☐
etológia	☐
Dátum:	
Podpis:	

Prihlášku po vyplnení pošlite, prosím, na poštovú alebo e-mailovú adresu predsedu SZS:

Vladimír Kubovčík, predseda SZS
Fakulta ekológie a environmentalistiky
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 20117/24
960 53 Zvolen
[✉ kubovcik@tuzvo.sk](mailto:kubovcik@tuzvo.sk)

* * *

(za poskytnutie krásnej fotografie ďakujeme jej autorovi Jurajovi Žiakovi, www.wildlifephotobrothers.com)

Názov časopisu	Bulletin Slovenskej zoolologickej spoločnosti pri SAV ISSN 1339-178X
Ročník a číslo	ročník 7., číslo 2/2018 (prvé číslo vyšlo 16. marca 2012)
Vydáva	© Slovenská zoológická spoločnosť pri SAV
Sídlo vydavateľa	Slovenská zoológická spoločnosť pri SAV Prírodovedecká fakulta UK v Bratislave Mlynská dolina, Ilkovičova 6 842 15 Bratislava 4 – Karlová Ves
Redakcia	Vladimír Kubovčík , predseda redakčnej rady Fakulta ekológie a environmentalistiky Technická univerzita vo Zvolene T. G. Masaryka 2114/27 960 53 Zvolen tel.: 045-5206 605 e-mail: kubovcik@tuzvo.sk Michal Ambros , člen redakčnej rady, michal.ambros@sopsr.sk Peter Bačkor , člen redakčnej rady, Peter.Backor@gmail.com Ivan Baláž , člen redakčnej rady, ibalaz@msnet.ukf.sk Peter Manko , člen redakčnej rady, peter.manko@unipo.sk Ladislav Pekárik , člen redakčnej rady, ladislav.pekarik@savba.sk
Periodicita	občasník , vychádza podľa potreby a aktuálnej situácie v zoológii na Slovensku, cca 2 až 4-krát ročne
Dostupné na internetovej stránke	www.szs.sav.sk